



JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Račun pri pošti, čakov.
zavodu šte. 11.842.

Izhaja ob 4 zjutraj.

Štane mesečno 1250 Din

in inozemstvo 25—

neobvezno

Ogledi po tarifi.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/1

Telefon št. 72.

Ljubljana, 31. avgusta.

Danes se zopet odpre Ljubljanski velesej. Navzočnost Nj. Velikdanstva kralja daje temu dogodku poseben sij.

Naša država je predvsem agrarna, srečni smo, da se v njej prideluje dovolj živeža, in samo želimo, da se kvaliteta in množina pridelka še bolj povzdigne. V intenzivne obdelovanje zemlje in agrarno industrijo mora država prevesti našo poljedelsko proizvodnjo.

Najslabša agrarna politika pa bila, zavirati razvoj države v veliko in srednjo industrijo. To hočejo mnogi prav kratkovidni veleagrarni krogi, ki ljubosumno opazujejo polet industrije in ji hočejo naprtniti vsa bremena. Bore se zoper carinsko vzgojevalno zaščitno politiko. To postopanje je v škodo agrarni produkciji, ki naj gleda, da si zagotovi in razvije odjemalce doma in ni izključno navezano na nestalne kupce v inozemstvu. Tudi ni v interesu kmeta, da mu cene industrijskih izdelkov diktira inozemec.

Delo za industrijo je delo za gospodarsko samostojnost Jugoslavije. Ne bomo biti kolonija, za katero se prereka veselo. To ni kak imperialem, ampak potrebna naša samobramba in emancipacija. Država ni prosta, ako večino svojih potrebščin ne producira doma. Za to ni nobena žrtve prevelika, da se to čim prej doseže.

Naravna želja je, da se industrija razvije po vsej državi. V Sloveniji vladajo posebnih pogojev stoji najvišje. Ti pogoji se ne dajo s nobeno odredbo prepeljati drugam. Ne naša boljše kvalificirana delavska sila, ne duh podjetnosti in natančnosti, še manj pa vodna sila in prometna sredstva, ki so posledica dolgoletnega kulturnega dela. Proti vsakemu poskusu, omalovaževati našo industrijo in podjetnost, ker je blizu državne granice, moramo ugovarjati odločno in svari pred tozadevnim mišljenjem, ki v stvari pomeni zadržati razvoj, ki bi tu bil naraven in nagel, drugod pa ga še desetletja ne bo. Ljubljanski sejem je poudarek naše zahteve, da se naj enakomerno in vsem pravično pospešuje industrija povsod, kjer se pojavi interes, torej predvsem zopet v Sloveniji.

S strahom opazujemo korakanje tujega kapitala v naše kraje. Proti dosti uspešnem delu na nacionalizaciji naše industrije v prvih treh letih svobode je nastopila reakcija, ki je lahko zelo opasna. Ozkočrtna kreditna politika »Narodne banke«, proračunana na normalne razmere, dela v prilog zaslužku naše industrije. Vemo, da je nezdružljivo, da je velik del industrije v presvetli odvisnosti od usode velebank. To je pač znamenje prehodnih dob. A država in vsi merodajni krogi morajo obrniti vso pozornost na to, da se ta odvisnost olajša in omogoči razmah do ustaljenja razmer. Vest, da je neka velebanka vled slabih svojih razmer prisiljena svojo udeležbo na domači železni industriji prodati tujcem, je simptomatična, a zelo žalostna stvar. Pazimo, da ne sledi doba denacionalizacije.

Industrija se ne meša v politiko, najmanj pa v strankarstvo. Zato je ne interesirajo momentani politični položaji v toliki meri. Resnica pa je, da je pod današnjim režimom pravna sigurnost zelo padla in je sklicevanje na »partijo« in podkupovanje na dnevnem redu. To je zlo, ki je strašnejše nego na prvi mah izgleda. To je zlo, ki nam jemlje kredit po vsem svetu. Zato moramo ob tej priliki ponoviti zahtevo in protest gospodarskih krogov, ki so razumeli povojne prehodne odredbe, ne morejo pa razumeti, zakaj je v upravnem aparatu neizbrisna korupcija. Povojne mere so v likvidaciji, in se mora ta likvidacija zaključiti. Začeti pa mora neizprosno boj proti raznim delikam korupcije, kajti to je eden prvih pogojev napredka.

Tudi te misli naj se pretehtajo v radostnem razpoloženju, ko se zopet odpre naš sejem, ki mu iskreno želimo najlepšega uspeha.

UVELJAVLJENJE URADNIŠKEGA ZAKONA.

Beograd, 31. avgusta. r. Jutri se bo v »Slovenskih Novinah« objavil novi uradni zakon, ki stoji s tem dnem v veljavo.

Kralj in kraljica zapustita v pondeljek Bled

NEPRIČAKOVANA SPREMEMBA PRVOTNEGA NAČRTA.

Beograd, 31. avgusta. d. Kakor izve vaš poročevalec je bil v zadnjih dneh nenadoma izpremenjen dosednji načrt glede bivanja Nj. Vel. kralja in kraljice na Bledu. Dočim je bilo dosedaj določeno, da ostane vladarska dvojica še cel september na Bledu, je sedaj ta misel opuščena. Kralj in kraljica zapustita v pondeljek zvečer ob 6. Bled in se odpeljeta z dvornim vlakom naravnost v Beograd, kamor dospeta v torek okrog polnočja.

Nenadna sprememba načrta o kraljevem bivanju je v Beogradu presenetila in se v krogih, ki jim je to znana, silovito komentira. Meni se, da se je zgodila po nasvetu zdravnikov. V beograjski javnosti pa se vzbudil povratek vladarske dvojice in dejstvo, da se bo vseli dogodek v kraljevski hiši izvršil v Beogradu, brez drema splošno veselje in zadovoljstvo.

Država je danes prevzela južno železnico

MINISTER SAOBRAČAJA O PREVZEMU. — PROGLAS ŽELEZNIČARJEM.

(Glej tudi poročilo na 2. strani.)

Beograd, 31. avgusta. p. Danes dopoldne je prometni minister Velizar Jančević sprejel novinarje in jim sporočil nastopni ekspeze:

»Pred nekaj dnevi je naša vlada službeno objavila, da je naša država v Rimu izvršila ratifikacijo sporazuma od 29. marca t. l. o administraciji in tehnični reorganizaciji južne železnice. Danes sem srečen, da morem javnosti povedati, da bo nocoj ob polnoči naša država prevzela vse proge južne železnice na ozemlju naše kraljevine. To podpravlja južne železnice obsega vse proge 1. železnice na našem ozemlju, katere je južna železnica po dogovoru dosedaj eksploatirala po svojem ljubljanskem obratnem ravnanju.

K tej odločitvi so vodili vlado nastopni razlogi:

Pojav stavke na južni železnici. Ta stavka je bila zelo škodljiva za naše notranje razmere in za naš mednarodni položaj. Po poročilih, ki jih je minister dobil, se sodi, da so pri tej stavki imeli svoje prste skriti elementi, ki so proti današnjemu stanju. Tendencia te stavke je razen protestnega značaja bila ta, da se preizkusi organizacijska moč in solidarnost ne samo železničarjev, temveč tudi drugih strok.

Vlado pa so pri njenem postopanju vodili zlasti gospodarski razlogi. Število vagonov in vlakov za izvoz je povečano. Glavna smer kretanja transportov v izvozu gre baš na breme južne železnice, zato se je vlada morala zavarovati za slučaj stavke in pasivne rezistence. Dajle je vlado pri tem vodilo načelo edinstva notranjega prometa. Na ta način se je dosegla kontinuiteta železniških prog. Posebno pa je bila prej zelo komplicirana manipulativna služba. Zato je bilo v interesu edinstva v prometu in racionalne uprave, da država prevzame južno železnico.

S sporazumom v Rimu se nam daje pravo, da v enem mesecu po ratifikaciji sporazuma vlada prevzame v svoje roke eksploatacijo prog južne železnice na našem ozemlju. Naša vlada je izvršila ratifikacijo v smislu rimskega sporazuma. Tudi italijanska vlada je storila to s svoje strani. Italija je takoj potem, ko je končala vojno, izvršila nacionalizacijo južne železnice na svojem ozemlju. V sporazumu je točno do podrobnosti do-

ločena cena, po kateri morejo interesirane države odkupiti pravo eksploatacije južne železnice na svojem ozemlju. Koncesijsko pravo teče do konca leta 1968.

Odkupna cena je določena po kilometrih dotičnih železniških prog. Za našo državo je po obcem ključu normirano: 1. da se ima za prevzem eksploatacije prog južne železnice in celokupnega inventarja plačati na leto počeni od januarja t. l. do konca koncesije po 5 milijonov 800 tisoč zlatih francoskih frankov. 2. Za obratni kapital družbenega fonda za obligacije v Parizu se plača enkrat za vselej 200 milijonov francoskih frankov. 3. Za izplačilo neizplačanih obligacij v času vojne, počeni od 1. januarja t. l. se ima 25 let plačevati za del prog na našem ozemlju toliko, kolikor za to ne bi zadostovali dohodki prometa preko Trsta, katere ima Italija prvenstveno plačati družbi.

Ves akt prevzemanja južnih železnice je poverjen gospodu Deroka. Prevzem se izvrši s pomočjo velikega župana dr. Lukana v pisarni južne železnice. O izvršitvi prevzema se sestavi na licu mesta protokol. Državna uprava prevzame v svoje roke v smislu rimskega sporazuma vse proge, vojni park, delavnice in ostali inventar južne železnice, kvantitativno in kvalitativno v onem stanju, kakor se bo nahajal v tem trenutku. Ob enem se bo o tem prevzemu po našem poslanstvu obvestila tudi centralna uprava južne železnice na Dunaju, kakor tudi vse države, ki so zainteresirane na rimskem sporazumu.

Sedež nove uprave bo tudi nadalje v Ljubljani. Ravnatelj bo g. Evgen Deroka. Vsi posli se bodo, kakor dosedaj vršili po starih predpisih, dokler ministerstvo ne izda novih. Državno upravo bo poleg gospoda Deroka vodili bivši namestnik Ivan Hribar in gotovo številni višji strokovni uradniki iz Beograda in Zagreba. Ta uprava bo delala pod neposredno kontrolo organa glavne kontrole, ki ga bo določila vlada. Za prvi čas eksploatacije, dokler se ne izdela zakonito odobrenje posebnega proračuna, se bodo vršila vsa izplačila na račun dohodkov južne železnice v sporazumu in pod nadzorom javne kontrole, ter s pooblaščenim narodne skupščine, za katero je ministerstvo že prosilo.

Reška pogajanja

Rim, 31. avgusta. j. Danes ob 11. uri se je začelo zasedanje paritetne komisije. Početkom seje je izjavil predsednik jugoslovanske delegacije dr. Rybář italijanski delegaciji svoje sožalje zaradi umora italijanske misije v Albaniji. Predsednik italijanske delegacije se je zahvalil za izjavo sožalja. Nato se je seja, ki ji je prisostvoval tudi jugoslovanski poslanik, nadaljevala in razpravljala o posameznih točkah. Seja je bila opoldne le za kratek čas prekinjena in se pozno zvečer nadaljuje. Listi izražajo nado, da pride danes do definitivnega sporazuma.

Fašistovski napad na našo ladjo

Rim, 30. avgusta. j. Iz Dubrovnika poročajo: Nekaj članov »Orjuna« je strgalo italijanskemu fregatnemu kapitanu Betuciju na javni ulici fašistovski znak. Isto se je zgodilo večim italijanskim mornarjem. Fašisti so kot represalijo napadli v baroški luki zasidrano motorno jahto »Lovar«, ki je last nekega jugoslovanskega bordarja, prisilili potnike, da so morali zapustiti ladjo in jo odnehati.

Radičeva akcija v madžarski luči

Budimpešta, 31. avgusta. j. »Pester Lloyd« poroča o potovanju Radiča v London pri pomolniji, da je njegovo potovanje napravilo na vse zavezniške zelo nepovoljen vtis. Radič je razširil vesti, da ga je hotel izkoristiti Pašić v to, da bi mogel krotiti demokrate. O priliki običajnih volitev v Srbiji se je zopet pokazalo sovraštvo proti separatistom. List poroča nadalje, da je radikalna vlada povabila Radiča, naj stopi v vlado in izjavila, da bi bili radikali pripravljeni v tem slučaju priznati za svojega voditelja Ljubo Jovanovića namesto Nikole Pašića. List zaključuje, da naslednje Radičeve akcije namen, zaščititi Hrvate pred balkaniziranjem. Tudi hoče Radič velesilam dokazati, da so bili sedanji zakon Hrvatom veljavni in da za Hrvate ne more veljati vidovdanska ustava.

NEMCIJA OBNOVI REPARACIJSKE DOBAVE?

Beograd, 31. avgusta. r. Predsednik naše reparacijske komisije v Wiesbadnu Kapetanović se vrne v par dneh iz Beograda v Wiesbaden. Kakor je izjavil, začne Nemčija zopet izvrševati reparacijske dobove.

Grčija odklonila italijanske zahteve

ITALIJANI ZASEDAJO GRŠKO OZEMLJE. — ODPOR ANGLIJE IN FRANCIJE.

Atna, 31. avgusta. a. Šef političnega oddelka v ministertvu zunanjih poslov je izročil nocoj grški odgovor italijanskemu poslaniku. V notji izjavlja grška vlada:

Grška vlada smatra pogoje, ki jih je stavila italijanska vlada v svoji verbalni notji, za neupravičene. Grška vlada ne more sprejeti petero pogojev, stavljenih ji po italijanski vladi, in jih smatra za napad proti grški suverenosti.

V svoji notji izraža grška vlada italijanski vladi najprej svoje obžalovanje zaradi umora, obžaluje pa obenem, da ne more ugoditi zahtevam, ki jih hoče od nje izliti italijanska vlada. Pač pa izjavlja, da je pripravljena uvesti preiskavo proti krivcem.

Rim, 31. avgusta. a. Posebna izdaja polslovesnega lista »Corriere Italiano« priobčuje nastopno poročilo: »Z ozirom na nedostatno odgovorno noto Grške namerava italijanska vlada nemudoma izvesti že pripravljene sankcije. Italijanski rusice torpedov »Cremone« je poval poveljnika grškega otoka Krí, naj se mu uda. Grški obali se bliža brodogradnja italijanskih bojnih ladij.

Italijanski ministri predsednik Mussolini je predložil ministrskemu svetu besedilo grške note. Mussolini je označil to noto kot nezadostno in nesprejemljivo. Z ozirom na to se je odločil za svojo sklepa.

Ob tej priliki je poročal tudi minister vojne in mornarice, katerega poročilo se popolnoma strinja s naziranjem Mussolinija.

Rim, 31. avgusta. j. Listi poročajo, da so Italijani zasedli otok Krí.

FRANCIJA IN ANGLIJA PROTI ITALIJANSKIM NAMERAM.

Pariz, 31. avgusta. j. Javnost presoja položaj med Grčijo in Italijo za zelo resen. Listi omenjajo slučaj umora v Sarajevu in omenjajo, da bi Italija izgubila simpatije vsega sveta, ako bi falostni umor v Albaniji zlorabljala v svoje politične namene. »Matin« ugotavlja v posebnem članku: Na konferenci poslaničkov se je splošno pokazalo, da bodo zastopniki Anglije ugovarjali Mussoliniju glede nekaterih njegovih namer.

London, 31. avgusta. s. Kakor poroča Reuterjev urad, smatrajo angleški vladni krogi, da so pogoji, ki jih s ozirom na grško-italijanski spor stavlja italijanska vlada, pretrdi in neizvedljivi.

ANGLEŠKA MORNARICA V GRŠKIH VODAH.

Pariz, 31. avgusta. j. Londonski dopisnik lista »Echo de Paris«, doznava iz Anglije, da je odplulo s Malte angleško brodogradnja proti Grški. Angleška mornarica, zasidrana v bližnjem Orjenju, je pripravljena za vse slučaje, da ohrani red.

Obsežna zarofa „Probujačih se Madžarov“

HOTELI SO STRMOGLAVITI VLADO IN UVESTI VOJAŠKO DIKTATURO.

Dunaj, 31. avgusta. a. Danes je budimpeštanska policija aretirala 20 članov društva »Probujačih se Madžarov«, ki so osumljeni, da so se adejstvovali v tajnih vojaških organizacijah, ki bi morale ogroziti državo. Izvedene so bile mnogobrojne hišne preiskave in zasebene različne listine.

Budimpešta, 31. avgusta. j. Danes zjutraj je policija odkrila tolpo zarotnikov. Dosele je aretirala 12 oseb, med katerimi se nahajajo vodilne osebnosti društva »Probujačih se Madžarov«.

Na današnji seji budimpeštanske narodne skupščine je govoril poslanec desničarskih radikalcev Melior Kuhn, ki je ostro protestiral proti aretacijam. Povdarjal je, da so aretiranci žrtve politične samosilstva. Minister notranjih poslov mu je ugovarjal, da so aretiranci zakrivil zločin proti državi. Z ozirom na to bo uvedel preiskavo proti društvu.

Pogajanja med Francijo in Nemčijo

Berlin, 31. avgusta. d. V svesti s današnjim novim silnim padcem nemške marke so se razširile danes v Berlinu vesti, da je uvedla nemška vlada direktna pogajanja s francosko vlado. Ameriški dolar je dosegel danes rekordno višino 12 milijonov mark. Zato vidi nemška vlada edine rešitev v takojšnjem sporazumu s Francijo.

Službene vesti o direktnih pogajanjih med Parizom in Berlinom še niso potrjene.

Dunaj, 31. avgusta. j. Govori se, da so se začela direktna pogajanja med Nemčijo in Francijo. Pogajanja se bodo vršila najbrže v Belgiji.

ODLIČNI POSETNIKI LJUBLJANSKEGA VELIKEGA SEJMA.

Ljubljana, 31. avgusta. Tekom današnjega dneva in večera je prispelo v Ljubljano več odličnih oseb, ki bodo prisostvovali otvoritvi sejma. Med drugimi so prišli nastopni: minister za trgovino in industrijo dr. Kojč, beograjski podžupan Karajlović, šef kabineta ministrstva za trgov. in industrijo Kondić, češkoslovaški poslanik Šeba, belgijski konzul Rajčević, italijanski konzul v Zagrebu Poccardo, podpredsednik Saveza industrialcev v Zagrebu Carnellutti, tajnik Saveza Bauer, dr. Gregorič iz Trsta, predsednik beograjske trgovinske zbornice Bayloni, inšpektor prometnega ministrstva dr. Jakob Bovha, predsednik Saveza industrialcev v Zagrebu Šandor Aleksander, predsednik Zagreb. zbora Ratković, predsednik zagrebske trgovinske in obrtne zbornice Vladko Arko, podpredsednik Zagrebskega zbora Sarčević in drugi.

VOLITVE NA IRSKEM.

Dublin, 31. avgusta. j. Pri volitvah v zakonodajno skupščino je dobila vladna stranka 27, republikanska 9, unionistična 7, delavska 14 in stranka najemnikov 4 mandate. Med izvoljenimi sta tudi bivši zunanji minister Piddergald in De Valera.

VLADNA KRIZA NA ŠPANSKEM.

Pariz, 31. avgusta. s. Po poročilih iz Madrida je kabineta podal ostavko.

Inozemske borze

31. avgusta.
CURIH: Berlin 0.00045, New-York 554, London 26.20, Pariz 31.15, Milan 23.75, Praga 16.20, Budimpešta 0.08125, Bukarešta 2.50, Beograd 5.95, Sofija 5.25, Varšava 0.0028, Dunaj 0.0078.

TRST: Zagreb 25.10 do 25.50, Praga 68.25 do 68.75, Dunaj 0.0325 do 0.0383, Berlin 0.0002 do 0.0003, Pariz 181.25 do 192, London 106.60 do 106.80, New-York 23.80 do 23.40, Curli 421 do 424, carinski franki 89 do 89.50.

DUNAJ: 760 do 767, Berlin 0.55 do 0.55, Budimpešta 8.75 do 385, Bukarešta 317 do 318, London 822.000 do 323.000, Madrid 0.380 do 0.420, Milan 8.004 do 3.016, New-York 70.935 do 71.185, Pariz 3.972 do 3.988, Praga 2.090 do 2.090, Sofija 0.58 do 0.62, Varšava 0.2750 do 0.2350, Curli 12.805 do 12.855, dolar 70.560 do 70.900, lire 2980 do 3000, dinarji 757 do 763.

PRAGA: Dunaj 4.65, Berlin 0.027, Rim 147.50, avstrijske krono 4.04, italijanske 147, Budimpešta 17.75, Pariz 222.75, London 155, New-York 34, Curli 615.75 Beograd 36.975.

BERLIN: Dunaj 147.63, Milan 478.808, Praga 823.190, Pariz 582.540, New-York 10.977.250, Beograd 109.25.

Južna železnica v državni upravi

Vlada je prevzela danes o polnoči v svojo upravo vse jugoslovanske proge Južne železnice. Prometni minister dr. Velizar Janković naznanja ta korak z daljšim proglasom, ki je bil večeraj plakativan in ki se glasi:

RAZGLAS

vsemu osebju ljubljanskega obratnega ravnateljstva južne železnice.

Objavljam vsemu osebju ljubljanskega obratnega ravnateljstva juž. žel., da so na osnovi sklepov min. sveta od 8. in 22. avgusta t. l. str. pov. št. 3, prevzete od polnoči med 31. avgustom in 1. septembrom t. l. pod državno upravo vse proge južne žel., kakor tudi one privatne in lokalne železnice, katere je dosedaj pogodbeno eksploatiralo društvo južne žel. po svojem ljubljanskem obrat. ravnateljstvu na teritoriji Kraljevine SHS.

Prevzemanje teh železnic v državno upravo se vrši po pravu in duhu sporazuma, zaključenega dne 29. marca t. l. v Rimu med zainteresiranimi državami in predstavništvom družbe juž. žel. Naša država je omenjeni sporazum ratificirala in prevzame sedaj, nekoliko poprej, eksploatacijo južne žel. Omenjam, da je Italija svoj del juž. žel. prevzela v drž. roke že mnogo prej — pred rimskim sporazumom, — že takoj po izidu svetovne vojne leta 1918. S tem prevzemanjem juž. žel. na našem teritoriju v drž. roke se bo omogočila in pospešila odprava vojne obveze (militarizacije) osebja, ki je staklo. O tem bo vlada izdala naredbo pristojnim oblastim že v nekaj dneh.

Na osnovi omenjenih sklepov ministrskega sveta se bo obdržalo tudi nadalje na svojih dosedanjih mestih vse osebje (kateremu se pritevajo tudi profesionalni in ostali železniški delavci), ki se na dan prevzemanja teh železnic nahaja v službi (bodisi v obrat. ravnateljstvu v Ljubljani, bodisi na progi po postajah, sekcijah, kurilnicah, delavnicah in ostalih ustanovah prevzetih železnic, bodisi na dopustu ali v bolniškem stanju), ako bo lojalno in vestno vršilo svoje dolžnosti.

Osebe, ki bodo obdržale vse pravice in prejemke, katere je uživalo pod upravo družbe juž. žel., toda ker od danes postane državno osebje, zadobi s tem tudi vse nove pravice in vse nove prejemke in materialne koristi, katere nudi novi zakon o državnem prometnem osebju. Novi zakon o državnem prometnem osebju je minulega meseca že prešel sekcijo zakonodajnega odbora in čaka samo na definitivni votum v narodni skupščini po kratkem postopku. Z njim bodo vsi novi — povedani prejemki zagotovljeni. Osebe, ki bodo od 1. oktobra t. l. kakor tudi vsem drugim državnim uslužbencem.

Od trenutka prevzemanja preneha vsaka nadaljnja funkcija dosedanjega ljubljanskega obrat. ravnateljstva južne železnice. Vse njegove funkcije kakor tudi vsi ostali posli, ki se tičejo železniške eksploatacije ali so z njo v zvezi, preidejo s celokupnim osebjem, vozniškim parkom, najdeno gotovino, materialom in inventarjem pod »Državno upravo južne železnice«, ki bo imela svoj sedež v Ljubljani v istem poslopiju, v katerem je bilo dosedaj obratno ravnateljstvo. Na čelo Državne uprave je postavljen dosedanj pomočnik generalnega direktorja ministrstva za promet Evžen Derolj, z značajem generalnega državnega direktorja južne železnice. Pod njegovo upravo spada od danes vse zaposleno osebje dosedanjega ljubljanskega ravnateljstva in sprejema naredbe edino od njega, oziroma od nove državne uprave potom svojih predstojnikov in se mora po njih ravnavati. Vsa službena mesta, po katerih se je vršila dosedaj eksploatacija in ostala služba teh železnic, ostane tudi dalje, a služba, kakor tudi vsi podvzeti posli po postajah, v delavnicah in na progi morajo se nadaljevati po veljavni pravilnikih, predpisih, pogojih in navodilih, katere so pod družbeno upravo izdala, dokler se ne zamenjajo z drugimi. Vse se torej mora vršiti tako, kakor da ne bi bilo nikake izpremembe.

V pričakovanju, da bo vse osebje na prevzetih železnicah pod državno upravo z udanostjo in samozatajevanjem, z vso svojo energijo, voljo in strokovnim znanjem delovalo na to, da se na teh železnicah najamši popoln, pravičen in varen lokalni in mednarodni promet, da se vzdržuje vzoren red, da se čuva tako privatna, kakor tudi državna zapuščina jim imovina, da se bo skrbelo za ugodno in varno potovanje potnikov, za racionalno uporabo voznega parka in za vsak koristen posel, in da bo želez. osebje tako, a svojo primerno službo opravilo zanesljivo, ki se mu izkazuje, izjavljam: da bom zelo srečen, da vse uslužbenec nagrajam in vnapredim po njihovem delu in zaslugi.

Bilo bi mi medtem zelo neprijetno, če bi se pri katerem organu v svojem pričakovanju prevaril ter bil prelihan, da take nelojalne, nevestne in neposlušne uslužbenke kaznujem ali za večje prestopke izročim disciplinarnim in rednim sodiščem ali celo tudi odstranim iz žel. službe. Kajti, naj bo vsem in vsakemu znano: da naša država, v svojem velikem interesu in zavoljo svojega ugleda v tu- in inozemstvu, mora brezpozorno imeti popoln, pravičen in varen žel. pro-

met. Zato izjavljam, da me ne bo moglo nič ovirati, da proti vsakemu, ki skuša ta drž. interes škoditi, v danem slučaju uporabljam vsa zakonita sredstva, da se normalni promet ne samo stalno vzdrži, temveč čimbolj izboljša na splošno korist celega naroda.

Velik je pomen današnjega dne, nemerno se koristi za bodočnost žel. uslužbenec in njihovih obitelji na prevzetih progah. Vse osebje na teh progah, in posebno Slovenci, ki predstavljajo največji del tega kadra, izkušnega, strokovnega in uporabnega osebja, naj se čuti srečno in zadovoljno, da je v svoji domovini, v svoji svobodni kraljevini doživljava, da vidi, da je privatne, doslej tuje železnice postanejo nacionalne, postanejo državne. S tem, da služijo na njih, bodo oni najbolje služili sebi, svojemu kraju, svoji domovini, celni državi. Prepričan sem, da boste Vi vsi železnikarji pravilno pojmi in razumeli veliki pomen prevzeta prog iz tuje uprave v našo državno in da boste val iz svoje udane volje stremeli za tem, da vam zapuščane proge, dolžnosti in službo vršite lojalno, vestno in točno po predpisih in ni je plemenitejša naloga nego je ta, da se pod državno upravo, v svoji domovini s zvestim izvrševanjem svojih državljanških in službenih dolžnosti pripomore napredovanju našega gospodarstva, trgovine, obrti in industrije, pa tudi splošnega narodnega blaginje. Od tega predloga mora tudi železniško osebje samo za sebe in svoje pričakovati boljših dni in svojega zagotovljenega materialnega obstanka.

Beograd, 31. avgusta 1923.

Minister za promet:
Dr. V. Janković, s. r.

Vlada je brez narodne skupščine ratificirala rimsko pogodbo od 29. marca 1923. Ta odobritev je prva stvar, kajti pogodbe s tuji državami zaključuje po členu 79. ustave kralj, a le s predhodnim dovoljenjem skupščine. V rimskem sporazumu prevzema država velika finančna bremena, torej je tem jasnejše, da je imela vlada dolžnost predložiti pogodbo skupščini. Senzermanski mir tako dalekosežne pogodbe ne predvideva. Če pride kakšen spor, ki se tiče Južne železnice, pred Državni svet, zna vse skupaj pasti.

Korak gosp. Jankovića, ki se danes razglasi, je vsakako prenapet. Mi ne verjamemo, da je brez najresnejših priprav mogoče, izvesti brez velike škode za podjetje in promet take reorganizacije. Državna administracija železnice je slaba in dočim si Avstrija beži glavo, kako bi (dasi je njen upravni aparat boljši od našega) preneša državne železnice na zasebni ali vsaj delno na državni sistem. Radikalni režim je zopet storil afront proti nam, kajti izenačenje pomeni to pot poslabšanje na naši strani.

Zdi se nam, da se ne motimo, da »o podržavljenju nasvetov« predvsem partijski nagibi. A to radikalec ne bo rešilo.

Člen 17. rimske pogodbe jamči osebju ob prevzetju v državno službo enako stališče, kakor ga ima osebje državnih železnic. Ni bilo previdno, da se z ozirom na možni obstoj kakve večje ugodnosti v privatni službi, ni predvidela prehodna doba, ki bi spoštovala neomajno načelo, da enkrat dobljene pravice nikomur ni možno odvzeti.

Če je prenapetost čin radikalne vlade perfektna, naj bi se to načelo vsaj v praksi uvaževalo, dolžnost poslanec pa je, da v skupščini in izven nje skrbra, da osebje ne bo oškodovano in da se nova uprava ne pomeša s staro upravo državnih železnic prenapetostjo.

Osebo Južne železnice svetujemo, da v varstvo svojih pravic, katerih stara uprava juž. železnice ni v Rimu znala ali hotela zagotoviti, združi svoje organizacije brez ozira na vse druge razprtije in da budno motri, kaj se bo godilo. Nikdar še ni bila solidarnost tako umestna in potrebna. Pa tudi novi upravi bo le v korist, ako se osebje strne v ozko koalicijo, in mi le želimo, da se noben ukrep o osebju ne izda, ne da bi poprej vprašali zastopstvo osebja.

Mi bomo zasledovali potek podržavljevanja, imajoč v obeh obnem interes države in našega prometa ter vrliga osebja, ki ima vse simpatije javnosti za sabo.

Politične beležke

+ Lepa demokratska skupščina se je dne 28. t. m. vršila v Plaskem, v čvrsti postojanki modruškorške županije, kjer so radikali pri zadnjih volitvah navzlic najbessnejši kampanji doživeli strahovit poraz. Na skupščino je pridrvel tudi znan veliki radikal dr. Milovan Orba, a je doživel svojo oblačno blamažo. Velika množica zborovalcev je burno odobrvala izvajanja glavnega govornika poslanca Budisavljevića, ki je podvrzel razorno in škodljivo delo radikalne stranke temperamentalni kritiki. Ob zaključku zborovanja je med burnimi ovacijami bila poslana pozdravna brzojavka z. Svetozarju Pribičeviću.

+ Proti opustitvi srednjih šol. V nedeljo smo po srbskih listih posneli vest, da bodo po nekaterih manjših mestih opuščene srednje šole v interesu varčnosti. Po naših informacijah ni no-

bene nevarnosti za Plaf, Kočevje in Murško Sobotu. Če bi se tuili pri kakem povratnem razporedi radi štedenja prišlo z daleka na tako misel, bi jo bilo treba od strani vse javnosti najodločneje pobiti. Na teh zavodih, ki izpolnjujejo posebne naloge na izločilih tleh, treba pač marsikaj spopustiti, ne sme pa se jih slabiti. Štedenje je na mestu drugod, zlasti v upravnih inštaancah. Glede naših srednjih šol pa ne moremo dopustiti nobenega koraka, ki bi pomenil nazadovanje.

+ Nazaj h kapitalizmu. Izrekli smo mnenje, da je ves katoliški šod pomenil v socialnem vprašanju zatajevanje socialnih fraz, od kojih je socializem živl po volji. »Slovenec« to ni prav pa nas opozarja na resolucije. Pazljivo jih motrimo in prihajamo do zaključka, da bi vse resolucije socialnega odbora mogel podpisati tudi g. Stinnes. Zlasti je značilna resolucija o delu in kapitalu. Kapital in delo sta po tej resoluciji enako važna in potrebna, delo pa se mora pri tem uvaževati kot faktor, ki daje pravico do »človeka vrednega življenja«. To je z drugo besedo: od eksistenčnega minimuma. Pa tudi če se z dotično frazo, ki je v izrazu »minimum« ali pa »človeka vredno življenje«. Največ razumljivo, je vse eno ravno v tej različnosti vsa razlika med modernim kapitalizmom in socialističnim nazorom. Klerikalci pristajajo na nakup dela, kakor na nakup sirovin, a omiljen s frazo, da se mu predpiše minimalno ceno s frazo o »človeka vredno življenju«. Klerikalci so se torej povrnili v polni meri h kapitalističnemu družabnem redu. Vse drugo so jim poskušali. G. Stinnes torej mirno podpisuje vse, kar so ga pridigovali.

+ Vlada je v manjšini. Tako pravi beograjska »Pravda«. Vlada je v stvarni krizi. Njen predsednik biva izven države in daje instrukcije, da je treba z enega tečaja sedlati na drugega. In z juga hiti njegov namestnik na sever ter — v namostilje macedonskih Turkov vabí kolo jezulte. Vsega tega narod in njegovi predstavniki v parlamentu ne vedo. Vlada pred njimi skriva krizo kakor bankrot svoje knjige pred sodnijo. Vlada gre na novo kupčijo na račun države, morda še huje in težje, kakršne je doslej drago plačevala. Stojimo pred koalicijsko radikalno in klerikalno, ki ima za osnovo pogodbe nemoralno: »proste roke meni v Sloveniji, proste roke tebi v Srbiji in koder hočeš...«

+ Glasilo g. Velizarja o ljubljanskem sejmju. Glasilo g. Velizarja Jankovića, namestnika ministrskega predsednika in ministra zaobračaja »Balkan« piše: »Ovaj ljubljanski »Velesajam« u očima Srba samo je jedna provokacija... Mi Srbi ga odbijamo, ne treba nam... Udarit ćemo vas najprije po kesama, jer tu ste vi najosetljiviji...« Značilne so te besede glasila enega prvih radikalnih prvakov. Sreča je le, da »Balkan« največji beograjski revolverski list, ki ima v Beogradu toliko ugleda kot slovenski radikalci v Ljubljani.

+ Dr. Trumbić zopet aktiven. Dr. Trumbić, ki se je po izjavljenih poskusih, da si v hrvatskem bloku zagotovi uplívno vlogo, po volitvah časno umaknil za kulise politične arene, se zopet vrača k aktivnemu delu. Ootovo je po voljno uplivala amnestija, ki mu jo je nedavno podelil Radić, da se je dr. Trumbić zadnje nedelje že udeležil seje Hrvatske zajednice. Ni pa še znano, kako vloga bo dr. Trumbić prevzel v bodoči politiki hrvatske državopravne opozicije.

Po svetu

— Sprava med Vatikanom in Kvirinom. Pariški »Journal« poroča, da je prvovrstnega rim, da je Mussolini podvzel korake, ki bodo omogočili izpremembo dosedanje vaticanske politike. Na velikem cerkvenem koncilu, ki se bo vršil prihodnje leto v Rimu in kjer bo navzočih nad 1200 škofov iz vsega sveta, bo papež najbrže odvezan prisage, da ne sme zapustiti Vatikana.

+ D'Annunzio se preseli. Reški puštolovec D'Annunzio, ki živi sedaj ob Gardskem jezeru, se pripelje meseca septembra v Rim ter se spotoma poda v vilo Falconieri v Frascati, katero si je izbral za svoje bodoče bivališče. Vila se bo seveda morala v to svrhu preurediti in sicer po D'Annunzijskih osebnih načrtih.

— Stotisoč dolarjev nagrade. »Petit Parisien« javlja iz Washingtona, da je ameriški predsednik Calvin Coolidge odobril nagrado stotisoč dolarjev za onega, ki bi zamogel predložiti najbolj praktičen načrt za sodelovanje Amerike z ostalimi narodi v svrhu vzpostavitve svetovnega mira. Zavajjačji bodo sedaj lahko pokazali svoje sposobnosti.

— Razstava fotografij v Berlinu. Od 8. do 9. septembra bo v Berlinu razstava fotografij. Predočevala bo napredek v fotografijski stroki od prvih početkov do danes. Obenem z razstavo se bo vršil kongres nemških fotografijskih društev in zveze nemških fotografov.

— Kapitulacija bolgarskih zemljelencev. Pritisk Cankove vlade na zemljelce mora biti naravnost strahovit, drugače ne bi prišlo do take popolne kapitulacije, ne nekdanj tako močne stranke. Nezaprti zemljeljski poslanei so se namreč obrnili na Cankova s prošnjo, da dopusti njihovo stranko in Cankov jim je obljubil, da za sedaj ne bo razpustil zemljeljskih organizacij, ako hočejo zemljelci tudi v bodoče ostati stranka, ki se odvisno od tega, kako bodo podirali sedani režim. Kot prvo uslu-

go vladi je zahteval Cankov od zemljelencev, da se odločijo tovarišev, ki so po smrti Stambolijskega zbežali v inozemstvo. Nato je res izdal začasni glavni odbor zemljeljske stranke izjavo, v kateri pravi, da nima in tudi ne želi imeti nobenih stikov s člani odbora, ki so zbežali v tujino po revoluciji. Odbor ne more odobriti nobene delavnosti teh ljudi, ki bi jo vršili v imenu zveze zemljelencev ali na njen račun.

Prosveča

Ljubljanska opera.

Nedelja, 2.: »Nižava«.

Ponedeljek, 3.: »Prodana nevesta«. Odstovanje ge. Irme Polakove iz Zagreba v vlogi Marinke.

Sreda, 5.: »Seviljski brivci«. Gostuje v vlogi Rosine gospa Vesel-Pollá iz Zagreba.

Ljubljanska drama.

Sobota, 1.: »Hamlet«.

Torek, 4.: »Kar hočete«.

Začetek vsak večer ob 8. Vstopnice za predstave se dobivajo od 10. do 12. ure popoldne in od 3. do 5. ure popoldne pri dnevnih blaginjah in opernem gledališču in pol ure pred začetkom predstave pri večernih blaginjah. Uprava vabi ljubljansko občinstvo in vse p. n. posetnike velesajma na obilen obisk.

Ljubljanska opera je uprizorila sinoči »Tosco« na čast prvemu uredniku ljubljanskega velesajma. Baš slavnostna predstava to ni bila. Da ne bi bilo Zilkeve, Betetta in Šimenca, ki so držali predstavo pokoncu, bi zapustili gledališče pad s precej mešanimi občutki. Poznalo se je, da so igrali »Tosco« prvič po političnih...

Drama v Ljubljani pripravlja kot prve dramske noyitete dr. Pregljevo svetopisemsko dramo »Azazel«, Hebbellovo tragedijo »Judita« in Ibsenovo dramo »Gospa z morja« (z go. Marijo Vero kot gostom).

Gledališka kriza v Osijeku. Ker je začel upravnik osijskega gledališča, g. Mih. Marković odstopiti, je prejel ravnatelj slovenske drame v Ljubljani, g. Pavel Golia vabilo, da prevzame upravo osijskega gledališča.

Sokolstvo

«Sokolska šupa Ljubljana I.» opozarja bratsko članstvo na javno telovadbo najmlajšega člana »Sokola Unee-Rakek«, ki se vrši v nedeljo 2. t. m. popoldne na vrtu br. Gnezde na Uncu. Priporočamo zlasti bratskim društvom Logatec, Planina, Cerknica, Bloke in Loška dolina, da korporativno pohite na Unee. Zdravo!

Sokol Unee-Rakek, ta zvesta čuvarica sokolske misli na naši granici, dvigne prvi pot svoja krepka krila v nedeljo dne 2. septembra, ko priredi svojo prvo javno telovadbo na Uncu. Bratska obmejna trdnjavnica čvrsto vztraja v boju za svoje sokolske svetosti in z uspehom klubeje grdim nakanam temnogledih sovražnikov. Tenko preščenca s sokolskim duhom, ne rabi bratska postojanka bodrila — poguma, dovolj je jaka — žilava. Pridne sokolske delavce je treba le do- stojno nagraditi. Najlepše zadoščenje za uje bo gotovo obilen poset pri prvem stopu. Zato veljaj vsem, ki bratsko ču- tijo s Sokoli mejaši, naš poziv: v nedeljo vsi na Rakek-Unee! Zdravo!

Sport

Ženski lahkoatletski miting se vrši danes ob 10.30 na igrišču Ilirije. Do večerj popoldne je prijavilo start znatno število tekmovalk Ilirije in Jadrana. Pinala na 60 m, 100 m in 200 m se vrši jutri med prv. tekmo Gradjanski : Ilirija.

Gradjanski : Ilirija. — Prvenstvena tekma med Gradjanskim SK iz Zagreba in našo Ilirijo se vrši jutri, 2. t. m. ob pol 16. uri na prostoru Ilirije. Nastop Gradjanskega SK, ki pomeni v Ljubljani vodno sportni dogodek prve vrste, povzroča tokrat z ozirom na važnost in značaj tekme posebno veliko pozornost in interes. Gradjanski SK velja po svojih izvrstnih, večidel zmagovitih rezultatih proti mednarodnim protivnikom za najmočnejšega reprezentanta jugoslovanskega sporta. Za nedeljsko tekmo prisilajo zagrebški listi Gradjanskemu SK seveda boljše šanse, kar pa pristavljajo, da po igri Ilirij predi Hajduku in po rezultatu proti Concordiji presenečenja niso izključena, osobito ker je tudi zadnje srečanje med Ilirijo in Gradj. SK končalo z 2 : 0 za Ilirijo. — Predigro igra ta ob pol 14. uri LASK in rezerva Ilirije. — Predprodaja kart pri tvrdki J. Gorec, Dunajska cesta.

Prvenstvene tekme 2. t. m. — Jutri popoldne se vršita prvenstveni tekmi Primorje : Slavija (igrišče Primorja ob 10.45) in Slovan : Svoboda (igrišče Ilirije ob 9.30). Tekmi otvarjata jesensko prvenstveno tekmovalje Ljubljanskega nogometnega podsaveza.

Kolesarsko prvenstvo Jugoslavije. Kakor smo že poročali, se vrši jutri, v nedeljo na progi Ljubljana-Zagreb (150 km) kolesarska tekma za prvenstvo Jugoslavije, ki bo zelo zanimiva, ker so se prijavili naši najboljši dirkači, med njimi lanski prvak Dukanović, nadalje znani Zagrebčani Pavlija, Vrbanc, Cesarec, Šotarko in Sović, Splitčani Asanović in Orlić ter Ljubljanci Kosmatin, Hvala, Gontes itd. Ze ta imena nam jamčijo, da bo borba za prvenstvo izredno napeta. Start bo na Dolenjski cesti pri km 2.400

ob 10.30 popoldne. Prve dirkače pričakujemo v Zagrebu približno ob 2.30 popoldne.

Turnir za prvenstvo Slovenije v tenisu razpisuje S. K. Ilirija v Ljubljani. Turnir se bo vršil 8. in 9. t. m. na igrišču »Ilirije« v Ljubljani in obsega igra posameznih gospodov in dam, dvojno igro gospodov in mešano dvojno igro. Prijave do 7. t. m. popoldne na naslov: prof. Mirko Seunig, Ljubljana, drž. real. ka. Podroben razpis se objavimo.

Objave

× Česká obec. V sobotu 1. t. m. po- řadíme spolkový večer s programem Gostje dobrodošli.

× Vrtinarska razstava v Ljubljani se vrši tudi letos, in sicer v dneih od 31. avgusta do 4. septembra. Ze lanske letna razstava je s svojimi redkimi, eksotičnimi in tuzemskimi cvetlicami, razlinami in drugimi pridelki domačega vrtnarstva pokazala, da je ta važna obit. ki je ozko zvezana z umetniškimi udeležstvom, dosegla v Jugoslaviji že zelo visoko stopnjo, ki se izpolnjuje vzdržno tako, da se nudiho na letošnji razstavi izredno lepa presenečenja. Prijavljeni so mnogobrojni obiskovalci in cele države, ki bodo naše mesto zopet oživile.

× Nar. štalecica v Kranju odkrije ob priliki praznovanja svoje 60-letnice spominsko ploščo pesniku S. Jenku in preuredi nanovo grobova dr. F. Prešerna in S. Jenka. Zatorej dne 2. septembra vsi v Kranj!

× Izlet v Vevče priteži za svoje članstvo in prijatelje društva »Slovensko trgovsko društvo Merkur v Ljubljani« dne 8. septembra 1923. v svrhu ogleda Verške papirnice. Skupen odhod z vlakom ob 8. uri zjutraj s južnega kolodvora. Zbirališče pred odhodom vlada pred južnim kolodvorom. Kder se žel izletu udeležiti, naj se prijavi najkasneje d. ponedeljka dne 8. septembra 1923. do popoldne v društveni pisarni, Gradišče 17. I. (telefon 552). — Odhor.

× Odhor Zvečarskega sokolskega društva je podaljšal rok zbiranja sredstev za »gradišo Sokolskega doma v Zvečaru« do 8. novembra 1923. — Odhor.

× Na današnji Babičev večer ljubljanske šentjakobsko-trnovske podružnice Ciril-Metodove družbe ob 7. uri zvečer na vrtu hiše Dolenjske cesti 14. vabimo narodno občinstvo, da se ga udeleži v čim največjem številu. Zabava bo prav raznovrstna.

× Pevsko društvo »Zvon v Trbovljah« priredi v soboto, dne 8. septembra 1923. ob 8. uri zvečer v Narodnem domu v Brezicah koncert pod vodstvom pevovodje g. O. Molla. Po koncertu bava in ples s sodelovanjem znane godbe G. Drakslerja iz Trbovlj.

× Koncert v restavraciji »Zvezda« prvovrstnim salonskim orkestrom pod vodstvom g. kapelnika Jean Rymela podjetja kino »Ljubljanski dvor« se vrši vsak večer za časa velesajma od 1. do 10. septembra. Začetek ob 8. uri. × Higijenična česalnica za dame. O. Fetič-Frankheim, Ljubljana, Kongresni trg 19. Negovanje las. Ondulacija. Barvanje z L'Oreal Henné. El. masaža. Flea. Manikura. Izvijače vsa lasna dela. Kupaže odpadene in odrezane lase po najvišji dnevni ceni. Parfumerija.

× Uboja mati treh majhnih otrok, katere moč trpi na težki tuberkulozi, prosi usmiljena srca za malo podporo v denarju ali v živilih. Prispevke blagotodno sprejema upravništvo »Jutra« pod »Uboja mati«.

× Mat. drž. trgovska akademija v Ljubljani. Definitivno vpisovanje v I. letnik se vrši 11. in 12. septembra. Seznam sprejetih dijakov bo nabit na uradni deski. Istodnevno vpisuje ravnateljstvo tudi dijake ostalih letnikov. petek, dne 14. septembra od 8. ure dalje se vrše ponavljalni izpiti. Ponek pri ne dne 15. septembra. — Dijaki II., III. in IV. letnika trgi. akademije kakor tudi di absolventi abit. tečaja iz leta 1922/23. se obveščajo, da se vrši skupni poset ljubljanskega velesajma dne 8. septembra ob pol 9. uri popoldne. Dija ki naj se zbere ob 8. uri pred trg. akademijo. Vstop na sejmšče je prost, ako se podajo tja dijaki skupno v sprejstvu profesorjev.

× Dekliški zavod Vesna v Mariboru. Sokolsko leto 1923/24. se prične dne 1. septembra. Vpisovanje za gospod. šolo je 10. septembra od 9. do 12. ure v sob. št. 5. Učenke naj prinese s seboj zadnje izpričevalo in krstni list. Razredni izpiti na obrtni šoli se prične leti dan 8. uri v učni sobi I. letnika.

× Na drž. realni gimnaziji s slovenskim in nemškim učnim jezikom v Ljubljani, Beethovnova ulica, se bo vršilo vpisovanje učencev v I. razred dne 1. septembra od 8. do 9. ure dop., nato se takoj prične sprejemni izpiti. Učenci naj se javijo v ravnateljevi pisarni spremstvu staršev ali njihovih namestnikov ter prinese s seboj krstni list zadnje izpričevalo ljudrke šole. Vpisovanje repetentov I. razreda in učence II.—VIII. razreda bo v torek, dne 8. septembra od 10. do 12. ure. Sokolsko to se prične v sredo, dne 12. septembra ob 8. uri s službo božjo, redni pouk v četrtek, dne 13. septembra ob 8. uri. Ker se zavod stopnja slovensizira, učni jezik v sokolskem letu 1923/24. I.—III. slovenski, v IV.—VIII. nemški.

DARUJTE ZA
CIRIL-METODOVO DRUŽBO.

Ob otvoritvi velesejma

Predsednik velikega sejma

FRAN BONAC:

Ob III. ljubljanskem velikem sejmu

Danes se odpre III. ljubljanski veliki sejem. Slovenski trgovci, industrije in obrtniki slojajo pred javnost, da pokažejo, koliko so zopet napredovali v teku enega leta. Upravičeno se smem nadejati, da bo tudi letošnja razstava kar najlepše uspela in da bodo z njo enako zadovoljni kritični gospodarski politiki, razstavljalec in kupci kakor tudi oni, ki si bo ogledali sejem zgolj iz radovednosti. Razstava bo nudila poučno sliko o razvoju domače in tuje industrije, odnosno obrti ter bo pokazala, kaj že sami proizvajamo ter kake izdelke in predmete morejo ostale pokrajine naše države in tujina kupovati od nas po zadovoljivi ceni.

Številne velike sejme, ki so nastali po rejni, je malone vse rodila živa potreba. Težke medsebojne izmenjave ponudbe in povpraševanja so postale tako velike, da so se gospodarski krogi začeli v najdatnejši meri posluževati institucije velikih sejmov, ki so se izobno obnesli že ob času velikih političnih in gospodarskih zmed srednjega veka.

Ni zgolj slučaj ali posledica ambicije posameznih oseb, da je baš Slovenija prva v naši državi priredila veliki sejem. Samo poljedelstvo in živinoreja nas ne moreta preživljati in če bi bili ti dve gospodarski panogi še tako razviti, ni čuda, da si je velik del prebivalstva že pod Avstrijo služil svoj kruh v industriji, obrti in trgovini. Preobrat je podžgal slovensko podjetnost in ji utri pot do svobodnega razvoja. Stara nemška velika industrijska podjetja so prešla v slovenske roke, trgovina in obrt sta oživela in se modernizirala, a za celo vrsto predmetov dnevnih potrebščine, ki jih je prej dobavljali tujec, so se ustanovila nova domača podjetja. Nenavaden porast naše industrije in obrti je izrazil potrebo prireditve velikega vzorčnega sejma v Ljubljani. Kako blagodejno je vplival že prvi veliki sejem na vso našo gospodarsko življenje, je občno znano. Širša javnost je šele pri tej priliki doznala, kaj premore naša industrija in kake potrebe čim prej lahko doma.

Preživljamo težke čase in ne manjka se niti zaslepljenih črnogledov, niti podkupljenih rusitcev našega ujedinjenja, ki bi nad vse radi svetu dokazali, da je naša država mrtvorojeno dež. Vse take elemente postavljajo na laž številne skupne prireditve kulturnega in gospodarskega značaja na vseh koncih naše države, ki pričajo, da imamo kljub skoro tisočletni odtutitvi vendar le skupne interese, skupne zadeve in skupne cilje. Vedno sem iskreno vzradoščen, kadar vidim zastopnike vseh treh naših pokrajin na takih prireditvah pri vzajemnem delu za izgraditve naše bodočnosti. Če pomislimo, da je krivo napetemu razmerju, nezaupanju in nezadovoljnosti med brati v prvi vrsti pomanjkanje zadostnega medsebojnega poznavanja, moramo mirmim srcem priznati, da so baš veliki sejmi najbolj prikladna mesta, kjer pride najlažje do tako potrebnega kontakta med prebivalci posameznih pokrajin. Dolžnost vseh zastopnikov, kulturnih in gospodarskih krogov je, da ne prenehajo paralizirati razdalnega dela zastupljenih javnih vodnjakov, temveč nadaljujejo blagoslovno delo v interesu bratske sloge. Če se bo to delo pospeševalo kakor doslej, nimamo poviha obupati nad našo bodočnostjo in lahko s samozavestjo rečemo o naši mladi narodni državi: «Eppur si muove».

flon. konzul in ravnatelj velesejma

MILAN DULAR:

Razvoj ljubljanskih velikih sejmov

Kolo časa se je zavrtelo za eno kratko leto in zopet stojimo pred velikim sejemom, že pred tretjim, kateremu bo dalo največji

stijaj pokroviteljstva Njegov. Velikanstva kralja. Mesto Ljubljana, gospodarsko in kulturno žarišče, ter ustvarjajoči narod morata biti vzradoščena nad dejstvom, da bo na tako svečan način dano priznanje tudi naporu, katerega uveljavljajo v dobrobit države in v ponos naroda pridobljeni krogi Slovenije v zvezi z ustvarjajočo silo delovnega ljudstva na polju industrijskega razvoja, trgovinskega razvoja in splošnega gospodarskega udejstvovanja.

Ljubljanski veliki sejem, največje narodnogospodarsko podjetje v naši državi, se ne razvija tako krasno samo zaradi velikopotezne propagande v svrhu homogene pridobitve producentov in konzumentov, temveč tudi naravno trgovinsko središče mesta Ljubljane in najugodnejše prometne zveze z inostranstvom so važni faktor.

Najvažnejši faktor pa so razstavljalci sami, oziroma njihova solidnost in realnost, ki je zaslovela v kupčijem svetu domače države in inozemstva. To dejstvo znatno pripomore k propagandi velesejske uprave in od bližnjih do najoddaljenejših krajev tuzemstva kakor tudi iz inozemstva prihajajo mnogobrojni konzumenti in trgovci na veliki sejem — v solidno in realno Ljubljano. In še eden odločilnih momentov igra veliko ulogo v razvoju ljubljanskih velikih sejmov — industrijski center. Znano je, da ima Slovenija relativno kakor absolutno najbolj razvito industrijo, ki gravitira na naravno središče Ljubljano.

Prvotno zasnovana obrtna razstava v Ljubljani se je razvila v veliko organizacijo «veliki sejma», ki je do danes najmoderneje urejeno podjetje te vrste v naši kraljevini. Še za večji razvoj te institucije pa jamči prihodnjeletni pri-

ključek industrije in obrti iz mariborskega okolja, ki so na najsevernejši industrijski točki naše države uspešno razvijata. Dan triumfa ljubljanskega velikega sejma pa napoči v trenutku, ko bosta naša industrija in obrt tako razvita, da ne bo vsaj v večjih množinah potrebno uvažati blaga iz inozemstva ter bo v tem slučaju veliki sejem omejen samo na domačo industrijo in obrt.

Število razstavilcev se je od l. 1921. (470 po številu) znatno pomnožilo že lansketo leto, še bolj pa letos, kakor je razvidno iz nastopne statistike:

	1922.	1923.
slovenskih tvrdk	296	440
hrvatskih	79	130
srbskih	9	15
avstrijskih	35	62
čehoslovaških	64	26
belgijskih	7	16
francoskih	1	22
angleških	—	6
italijanskih	13	1
madžarskih	2	—
švicarskih	1	1
holandskih	1	—
nemških	26	48
estonskih	—	1
Združene države	1	8
Skupaj	534	776

od teh inozem. 150 173 (28 %) (23 %)

Prirastek na razstavilcih od l. 1922. znaša 242, torej 35 %.

Te suhoparne številke pokažejo bolj kakor vsa druga dolga izjava napredka in važnost ljubljanskega velikega sejma.

Napovedani poseti kupcev tudi ne bodo izostali, in tako je pač že lahko dano zadržilo, da bo letošnji veliki sejem res najboljši in se ne bo izkazal samo kot okusno prirejena razstava industrijskih in obrtnih izdelkov, marveč kot časovno omejeno največje kupčijsko središče — v splošno zadovoljnost razstavilcev in kupcev.

met, in poleg denarja dragulje, katere bi bil Steiner moral razpečavati od prilike do prilike, tako da bi habsburški pregnanci nikoli ne prišli v denarno pomanjkanje.

Steiner se je kmalu pokazal tiha, ki je popolnoma darsel dani skušnjavi. Okrog Karla se je zbrala velika šreda parasitov. Pod firmo propagande za legitimistično idejo so se gostili na habsburški račun prav po knežje. Steiner je upravljal imetje, prodajal dragulje in dobavljal denar. Veseli dni kar ni hotelo biti konca.

Čez nekaj časa je Karel prišel v denarne nepravilice. Manjše dragocenosti so bile prodane. Steiner jih je v Parizu razpečal pod pretvezo in z izgovorom, da so mu jih izročili različni avstrijski aristokraci, ki so prišli v slab denaren položaj.

Prišel je september 1919. Baron Steiner se je zopet peljal v Pariz. Zgleda se je pri ravnatelju «Société anonyme pour l'importation des perles fines» ter mu ponudil v nakup več dragocenih ovratnic z briljanti. Na tej poti je Steinerja spremljal njegova žena. Še preden je Steiner sondiral teren za kupčijo, se je žena podala k zgoraj omenjenemu juvelirju in mu ponudila dragocenosti v nakup proti provizijski odškodnini. Prišlo je do sporazuma. Steinerjeva si je izgovorila pet odstotkov od kupne cene. Pozneje, ko je kupčija bila sklenjena, pa je zahtevala deset odstotkov.

Kmalu nato je Karel podvzel znano iz-

podsetilo ekspedicije v rakoplovom v Sopronu. Za amelo podjetje je rabil denarja. Steiner mu ga je prekrbel, in sicer zopet za račun nekih zastavljenih dijamantov. Poleg drugih dragocenosti so habsburgovci odnesli v Svico s seboj dragi kamen «Zvezda d Este», kateri je bil posređen Parizu prodan v Indijo. Tudi «Badener», katerega je zadel ista usoda kakor imenovanega prednika, je postal žrtev Steinerjeve sebične spekulacije. Približno ista pot je šakala «Florentina», kateri glasom mirovne pogodbe pripada Italiji. Toda preden je šel «Florentinec» v denar, so prišlo na dan Steinerjeve kupčijske umazanosti. Karel je spoznal, da je prišel v kreplo hudemu sleparju in je naperil proti njemu tožbo.

Steiner se je skušal izmuzniti. Na vprašanje, kako stoji Karlove denarne zadeve in kje so nahajajo dragulji, se je začel izgovarjati, da tega ne ve in da more dati informacije o tem samo neki Nordheimer iz Frankfurt, ki je posredoval pri prodaji. Švicarske oblasti so poklicale Nordheimerja na odgovor. Pred sodiščem pa je dokazal svojo nedolžnost. Goljufije je bil kriv Karlov baron. Zaradi nje se je moral Steiner pred kratkim zagovarjati pred sodniki v St. Gallenu, a razprava je bila zaradi obilnega materialja zopet odložena in se bo nadaljevala pozneje. Steinerjeva toži nadvojvoda Maksimiljan, Karlov brat, ter pritiska z vsemi silami na to, da sleparja doleti zaslužena kazen.

Gospodarstvo

Otvoritev II. vrtnarske razstave v Ljubljani

Včeraj dopoldne se je otvorila v Jahnici na Bleiweišovi cesti druga vrtnarska razstava, ki po svoji lepoti daleko prekaša lansko. V imenu odbora vrtnarske razstave je pozdravil navzoče g. Viktor Korsika. Dr. Ljuman, ki je oficijelno otvoril razstavo in v krajšem nagovoru med drugim čestital vrtnarjem na lepi prireditvi.

V imenu ministrstva trgovine in industrije je pozdravil razstavo dr. Marn, v imenu vseslovenskega prof. dr. Jesenka, v imenu ljubljanske občine podžupan dr. Stanovnik in v imenu trgovske in obrtniške zbornice g. Knez. Med gosti, ki so si ogledali razstavo, so bili navzoči škof dr. Jeglič, predsednik višjega šolskega sveta dr. Bepk, policijski ravnatelj dr. Ouštin, načelnik kmetijskega oddelka g. Sanein, predsednik Ljubljanskega velikega sejma g. Bonac, zastopnik trgovske akademije prof. Böhm, kletarski nadzornik g. Oombač, magistratni ravnatelj dr. Zarnik, predsednik Zveze obrtnih združenj g. Franchetti, zastopnik čehoslovaške konzulata dr. Záhorský, avstrijski konzul dr. Kohlruess, francoski konzul de Flache, italijanski delegat de Cornelli in drugi. Vsi gosti so se o razstavi izražali jako ugodno.

Razstavilo je osem vrtnarjev, in sicer Korsika, Strekelj, Bajt, Bajželi, Herzmannsky, Keše, Bizovičar in Šimenc. Razstava je prirejena prav okusno in obliki skupin, katerih ena nam prikazuje pravilno o japonski deklici od rojstva do poroke. Ta skupina je zlasti posrečena. Ena nadaljnji skupin nam predstavlja okrašen grob in v ozadju rodinski grob nico. Zanimive in lepe pa so tudi same za sebe razne vrste cvetlic.

Naši vrtnarji zaslužijo vse priznanje in je pričakovati, da bo obisk razstave, ki traja samo do 4. septembra, prav številan. Na to razstavo opozarjamo tudi posetnike Ljubljanskega velikega sejma. Danes pričakujejo na vrtnarsko razstavo tudi Nj. Vel. kralja.

Konferenca okrajnih ekonomov

Institucija okrajnih ekonomov je v Sloveniji še mlada. Baš sta minuli dve leti, kar je izdal takratni kmetijski minister g. Pucelj odlok, s katerim se vstvarjajo okrajni ekonomski tuji v Sloveniji, kakor so jih dotlej imeli že po vsi ostali državi. Okrajni ekonomski so pri okrajnih glavarstvih strokovni referenti za vsa kmetijska strokovna vprašanja, obenem imajo nalogo, vršiti v svojem okraju med narodom strokovno poučno delo.

Brezdvomno je njihova naloga važna; radi tega je koristno in hvale vredno, da pokrajinska uprava sklicuje ekonomne na konferenco, na kateri bodo referenti posredovali kmetijskih strok doli navodila za nadaljnje delovanje okrajnih ekonomov. Konferenca se vrši dne 5., 6. in 7. septembra t. l. v Ljubljani pri kmetijskem oddelku pokrajinske uprave. Razen okrajnih ekonomov se morajo udeležiti konference tudi vsi živinorejski in mlekarški inštruktorji, čebelarški potovalni učitelji in ravnatelji kmetijskih šol v Sloveniji.

Program konference je nastopen: 1.) Otvoritev, namen sestanka. 2.) Organizacija službe in naloge okrajnih ekonomov (Ref. Sanein). 3.) Uradno poslovanje ekonomov (Ref. Lavrič). 4.) Navodila za sestavo proračuna (Ref. Bukovec). 5.) Navodila za pospeševanje poljedelstva in travništva (Ref. Trampuž). 6.) Navodila za pospeševanje živinoreje (Ref. Rohman, Zidanšek, Černe in Pirnat). 7.) Navodila za pospeševanje sadjarstva (Ref. Humeč). 8.) Navodila za pospeševanje vrtnarstva (Ref. Bukovec). 9.) Navodila za pospeševanje vinogradništva (Ref. Puklavac). 10.) Navodila za pospeševanje kletarstva (Ref. Oombač). 11.) Navodila za pospeševanje čebelarstva.

stva. (Ref. Bukovec.) 12.) Kmetijsko šolstvo in kmetijski pouk, nadzinske organizacije. (Ref. Rohman.) 13.) Kmetijska statistika. (Ref. Trampuž.) 14.) Zadrugništvo. (Ref. Štibler.) 15.) Agrarne organizacije. (Ref. Spilner-Muys.)

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza (31. avgusta.) Pšenica: baškova, 78 — 79 kg, 2 odst., 4 vagoni 345; baška, 80 kg, 2 odst., duplikat kasa, za september, 5 vagonov 350; baška, 80 kg, 2 odst., Tisa, 19 vagonov 345; baška, 80 kg, 2 odst., Subotica, povpraševanje 345; baška, 78 — 80 kg, 2 odst., Sombor 5 vagonov 340 — 341.87; banatska, 2 odst., 1 vagon 341.25; banatska 79 — 80 kg, 2 odst., skladišče Topola, 2 vagona 340 — 345; banatska, 80 kg, 2 odst., Senta, 10 vagonov 342.5. Rž: baška, 74 — 76 kg, 2 — 3 odst., 1 vagon 285. Ječmen: baški, 63 kg, 1 vagon 267.5; baški, pomladni, 68 kg, ponudba 300; baški, 65 — 67 kg, ponudba 275; baški, 71 — 72 kg, ponudba 300. Oves: baški, 1 vagon 255. Turščica: baška, ponudba 275; baška, defektna, 1 vagon 180; baška, 2 — 3 odst., defektna, Senta, 2 vagona 270. Moka: baška, 40, ponudba 550; 42, 2 vagona 500; 45, 1 vagon 437.5; 46, 1 vagon 400; banatska, 40, ponudba 540. Otrobi: baški, v papirnatih vrečah, 2 vagona 142. Tendence nespremenjena.

Zagrebska blagovna borza (31. avgusta.) Pšenica: sremska, 78 — 79 kg, pariteta Zagreb, pol kase, 3 vagoni 325. Oves: slavonski, pariteta Slatina, ponudba 255; ista, franko vagon Vinkovci, ponudba 260. Turščica: baška, okolica Novoga Sada, ponudba 275. Moka: na bazi 40, franko vagon Senta, 1 vagon 525. Otrobi: pšenični, pariteta Bačka, v papirnatih vrečah, ponudba 142.5. Tendence zelo nestalna. Ponudba močna.

Zagrebski žitni trg (31. avgusta.) Pšenicno voljovalinska postaja notraja: pšenica, 78 — 80 kg, nova, baška 340 — 350, srbska 320 — 325; turščica, žolta 78 — 80 kg, 255; defektna 250 — 280; rž, 72 — 74 kg, 250 — 265; ječmen za pivovarstvo 300 — 305, za krmo 250 — 260; oves 250 — 265; moka 40 550 — 575, 42 525 — 550, 44 500 — 525, 46 475 — 500, za krmo 200; otrobi, drobni 145 — 150, debeli 200 — 220, fižol, pisani 450 — 475, beli 450 — 475. Tendence mirna, stalna.

Beograjska blagovna borza (31. avgusta.) Pšenica: 78 — 79 kg, 2 — 3 odst., franko vagon Smederevo, promptno, povpraševanje 315; 79 kg, 2 odst., franko Slep Smederevo, promptno, povpraševanje 317.5. Turščica: na potu, pariteta vagon Beograd, ponudba 290. Česplje: garnitura, franko vagon Kragujevac, za oktober, povpraševanje 400, ponudba 460. Fižol: beli, rešetan, nov, franko baška postaja, za prvo polovico septembra, povpraševanje 440. Tendence je prillčno čvrsta, Slaba ponudba.

HMELJ.

Nürnberg, 30. avgusta. (IV. brzojavno tržno poročilo.) Novi hmelj po 400 — 475 milijonov mark za 50 kg. (560 — 660 naših kron za 1 kg).

PRODAJE IN DOBAVE.

Prodaja raznih odpadkov. Pri oddelku zavoda za izradu vojne odeče v Novem Sadu se vrši 17. septembra prodaja raznih odpadkov itd.

Dobava moke. 17. septembra ob 11 dop. se vrši pri Intendanturi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani ofertalna licitacija glede dobave 10.000 kg čiste pšenične bele moke ničlarice.

Prodaja raznih odpadkov. V pisarni inženirskega skladišča Dravske divizijske oblasti v Ljubljani na Kodelljevem se vrši 10. septembra ob 11 dop. ponovna javna ustmena dražba za prodajo sledečih količin kovinskih in drugih odpadkov in sicer: okoli 1200 kg odpadkov od razne odpadnine, okoli 151 kg odpad-

Iz življenja in sveta

Zanimivi ostanke predpotopnih živali

Londonski naravoslovni muzej je nedavno prejel poročilo znanega angleškega naravoslovca Mr. Roy Chapman Andrews, ki se po naročilu omenjenega muzeja s skupino sodelavcev že več let bavi na Kitajskem s raziskovanjem ostankov predpotopnega živalstva. Andrews poroča, da je našel v Mongoliji na presenetljive najdenine ostankov okamenelih živali, ki so edine svoje vrste. Zbirka najdenin bo razstavljena v naravoslovnem muzeju v Londonu.

Andrews omenja v svojem poročilu, da je Mongolija glede fosilnega živalstva najbogatejša najdišče sveta. Izkopanine, ki jih je pričakovati od tamkaj, bodo nepričakovano obogatile znanje o prazgodovni živalstvu in razvoju zgodovine sploh. Ze sedaj, meni Andrews, je gotovo, da je bila centralna Azija izhodišče življenja dojk Evrope in Amerike. Da je bila v pradiobi kopna zveza med Azijo in severno Ameriko je sedaj dognana stvar.

Glede svoje ekspedicije omenja Andrews, da je s skupino svojih sodelavcev zaposlen sedaj v puščavi Gobi, v ozemlju, ki leži približno 400 milj severozahodno Pekinga. O svojem delovanju poroča: Ze v prvem mesecu je imelo delo naše ekspedicije uspeh, ki je prelošil vsa naša pričakovanja. Tam, kjer smo upali najti le fragmente, smo našli skup velikih in manjših kosti raznih vrst dinosavra. Treba bo več mesecev, da spravimo ogromno množino materiala. Doslej smo se omejili na to, da izkopljemo in spravimo na varno le večje komade, zlasti skoraj kompletna okostja dinosavrov. Dvignili pa smo iz zemlje tudi več manjših delov okostja Med slednjimi se nahajajo kosti dinosavra-rastlinofedca, dolgega 80 čevljev, tipa Iguanodon, ter okostja neklih manjših vrst mesojedcev. Kostii so stare najmanj pet milijonov let, vendar pa so izredno dobro ohranjene. Vaukaže, da so te vrste sorodne z evropskimi, kar potrjuje domneva, da je central-

na Azija pradamovina dinosavra, ki se je oddal preselili v Ameriko in Evropo.

Naša ekspedicija se je sedaj razdelila v dva dela. Ena skupina obdeluje ležišča dinosavra, druga pa raziskuje poznnejše geološke plasti. Druga skupina, ki se nahaja približno 24 milj južno od prve, obdeluje tako imenovane Eosinodpozite, ki značilno kažejo življenja dojk. Plasti so tukaj zelo bogate raznih okamenin. Našli smo lobanjo ogromnega rinocera, ki je podoben pradednemu titanoteru, lobanjo, ki je izobno ohranjena, betudi je vsaj tri milijone let poživela v zemlji.

Omenjeni titanoteri so bili prej le v Ameriki znani. Dejstvo, da smo jih našli tukaj v tem stadiju njihovega razvoja, dokazuje, da so prišli semkaj iz Amerike po kopnem, ki je vezalo nekda oba ta dela sveta.

Našli smo tudi ostanke psu podobne ogromne živali ter čeljusti in zobe živali, podobnih tapiru. Leta in leta bi tukaj lahko uspešno čelovali, a zaenkrat nameravamo spraviti na varno le to, kar je najvažnejše in prav posebnega pomena.

Usoda habsburških draguljev

Dosti pisarskega in tiskarskega črnila se je že prelilo okrog habsburških draguljev. Potom stvari, ki so prišle ob tej priliki na dan, se je prav za prav doznalo, kaj vse in koliko tujega imetja je odnesel Karel Habsburški iz Avstrije, ko mu je revolucija izpodnesla prestol.

Za časa Karlovega boga z Dunaja v Svico se je nahajal pri švicarskem poslanstvu kot pomočnik neki Steiner, katerega je Karel malo pred abdikacijo povzdignil v baronski stan. Steiner je dobil v roke vse dragocenosti, ki so jih Habsburžani, predvidevali nevarnost izbruha revolucije, poslali naprej v Svico. Temu Steinerju je Karel zaupal finančno upravo svoje družine in njenega dvora. Izročil mu je najprej denar, katerega je

grobom. Sicer pa pogledimo v Ljubljano: Cankar še zdaj nima svojega groba in Podlimbarski leži še vedno v začasni grobnici. Ob priliki kranjskih slavnosti premislimo, torej ali izpolnjujemo vsi in povsod dolžnosti, ki jih imamo do domov in grobov naših pesnikov.

Ker smo že pri tem poglavju, bi izpregovorili še nekaj. Slike in razglednice, ki jih izdajamo o naših možeh, naj ne bodo površno ali neokusno izdelane. Tako n. pr. slike, ki jih je izdelala «Učiteljska Tiskarna» za šolo, niso vse posrečene (n. pr. Levstik!). Isto velja tudi glede mnogih razglednic, ki smo jih zadnji čas dobili. Take stvari niso samo za nas, ampak gredo v svet — in tudi če bi bile samo za nas — jih je torej treba izdelati tako, da bodo nam delale čast, kakor so jo nam delali možje, ki so delali na polju kulture. Prešernov spomenik na Bledu bi se tudi dal mnogo lepše urediti in bi se moralo jugoslovanske blejske goste mnogo bolj opozarjati na Vrbo in Prešerna in na «Krst», ki je v tako tesni zvezi s krasotami našega Bleda in Bohinja. To je samo nekaj misli, h katerim naj drugi povedo še svoje: glavno je, da vsak v svojem kraju izpolni dolžnost do grobov in domov naših kulturnih predstavnikov.

Domovi in grobovi naših pesnikov

(K slavnosti v Kranju dne 2. septembra.)

2. septembra obhaja kranjska «Citalnica» svojo 60letnico. Ob tej priliki se odkrije spominska plošča pesniku Simonu Jenku.

Za to slavnost bosta primerno pripravljena tudi Prešernov in Jenkov grob na kranjskem pokopališču. To se nam zdi zelo upestno. Lansko leto se je namreč v listih pojavila vest, naj bi ves slovenski narod poskrbel za okraitev Prešernovega groba.

Poglejmo drugod, kako so mesta ponosna, da počivajo na njih pokopališčih narodni velikani in kako skrbje za njih grobove, ki jih seveda obkisejuje tudi tujci. Posebno šole so poklicane, da pri tem sodelujejo. Zato nas veseli, da bo Kranj izpolnil svojo dolžnost. Bili smo letos na šolskem izletu v Kranju in nismo mogli biti zadovoljni s tem, kar smo našli na pokopališču. Prešernov grob brez cvetja, kamen na njem — groba skoraj ni. Poleg trave raste nekaj bršljina in par suhih rož od bogve kdaj. Spomnili smo se nehoti na «kranjske pesnikove grobe» in smo mislili, kje so zdaj take nekke. kot

je bila ona, ki je skrbela za nageljne na Prešernovem grobu. Ali res ni več idealizma v mladini? Tudi se nam zdi, da je Prešernov grob preveč stisnjen in da bi mu bilo treba več prostora. Ako to ni mogoče takoj, je treba urediti v prihodnje. Saj je to vendar grob našega največjega pesnika.

Isto smo našli na Jenkovem grobu. Bilo je žalostno videti: groba nikjer — samo kamen in pesek okoli. O kakih cvetlicah ni bilo duha ne sluha. Poleg nagrbnega spomenika spada vendar — grob: in na pesnikov grob spada cvetje. Žalo nas veseli, ko čitamo, da bodo Kranjčani to zadevo sebi v čast uredili. Ako bi pogledali širom naše domovine, bi našli še mnogo takega. Včasih smo imeli vsaj «društvo teh tablic» — zdaj niti tega ni. N. pr. v Prešernovi rojstni hiši visi na vrati majhna Prešernova slika, da človek komaj verjame, da stoji v Prešernovi hiši, ki bi jo morala na najlepšem mestu krasiti pesnikova slika. Ako se posetnik noče žrtvovati za kaj takega — kje je naš ponos, — naj to store drugi. V Jurčičevem rojstnem kraju na Muljavi ali na kolodvoru ne dobite razglednice s pristojo Jurčičevo hišo in drugimi posebnostmi, ki bi nas zanimali. V celem Kranju n. pr. nismo mogli dobiti razglednice s Prešernovim

Vlada leta slovenskega inženirja

iz spominov inž. Sebastijana Roša.

Jesen leta 1852. je vstopil Roš na ljubljansko gimnazijo. Stanovanje je dobil v Studenčevski ulici pri treh sestrah, Valjavkah po imenu. O njih pripoveduje takole: »Bile so to stare samice in tercijalke prvega reda. Najstarejša, Mica, je gospodinjala doma, Neža, silno brbljiva, a ne brez zdravega humora, je bila branje in je imela svoj »štant« blizu frančiškanskega mostu, kjer je prodajala kruh, klobase, sadje in drugo ropotijo. Tretja je kupčevala s suhim gošami, ščetinami, volovskimi rogmi itd. Neža je bila pismena, drugi dve ne. Vsak dan so seveda šle k maši, doma so vedno molile ali pa ljudi opravljale. Valjavke so bile znane po vsej Ljubljani in tudi daleč zunaj nje. Profesor Matija Valjavec je bil njihov sestrič, pa ga niso marale, ker se jim je bil izpridil in ni postal duhovnik.

Pri Valjavkah je stanovalo večje število dijakov in ker je bilo v »študentovski sobi« raditega precej nemirno, jo je potegnil naš dijak večkrat v podstrešje, da dovrši tam svoje delo. Seveda je bilo tam dovolj prilike ugeniti kakšno »študentovsko«, in o eni takšni naj ga pustim pripovedovati, v trdni nadi, da živi jo še bližnji sorodniki glavnega junaka in so z mano vred radujejo nad šalo naših prednikov.

»Najmlajši med nami 6. dijak, ki smo živitarili v brlogu Valjavk, je bil Gustelj Praprotnik, deček osmih let, iz dobre rodbine, doma na Gorenjskem. Imel je črne lase, žive, črne oči in izrazite črne obrvi. Njegova dneva šla skupaj v podstrešje, da se tam po svoji volji pozabavava. Pravkar sem dal brusiti svoj žepni nožek, da je bil oster kakor britev. Vidiš, Gustelj, rečem, kako je moj nožek oster, lahko bi se z njim bril. Gustelj gleda nožek in se smeje. Daj da vidim, bi li mogel obriti tvojo obrv, pristavim in pričnem sliniti njegovo črno obrv. Gustelj drži lepo mirno in se še vedno smeje. Nato mu res odbrilem sprotino, kakor da sem izučen brivec, eno obrv, k čemur se Gustelj še vedno smeje. Ko pa se pogleda v odprto okno in vidi tam svoj izpačen obraz, zajoka na ves glas in zbeži po stopnicah k Valjavkam. Šele sedaj em se zavedel svojega neumnega početja, a bilo je prepozno — dečkova obrv je ostala obrta in se ni držalo na drugi strani na snih. Ko sem bil poklican kmalu na to k raportu, sem bil pripravljen »ena vse«, vendar je prešlo bolje nego sem pričakoval: po prvem pljasku, ki se je bil zrl iz Valjavkinih ust čez mene, so me naposled še prosili, da odbrilem Gustelju tudi drugo obrv, da dobi lice zopet simetrijo, katero sem mu bil tako razdeljal. Gustelj je izgle-

dal sedaj sicer kakor oskubljen srakoper, v dveh mesecih se mu pa ni nezgodno več poznala.

Gimnazija se vendar ni dopadla našemu študentu, njegov ideal je bil inženirski odkar je bil videl take gospode doma pri merjenju rudniške in južne železnice. Koncem prvega semestra je stopil torej k ravnatelju pred enim letom ustanovljene realne Peternelu ter ga prosil za sprejem. Ker je bil ta zavod takrat še nepopoln, je šel le malo dijakov in Peternel je sprejel Roša brez posebnega obotavljanja. Razred je dovršil z odliko, zato so bili njegovi starši kmalu potolaženi, ko so šele takrat zaznali, kako je ob semestru predsedal njihov Boštjan. Le dolgi župnik Muhlič, sicer častivreden in dober mož, je vzdihnil: »Škoda fanta, da ne bo študiral, ker se tako dobro učil.«

Svoji profesorji na ljubljanski realki se spominja inž. Roš takole: »Naši učitelji so bili skoro sami diletantje, brez kvalifikacije, toda bili so dobri predavatelji in vsak je bil iskreno vnet za svoj predmet. Kar so sami znali, naučili so nas dečke in bila je to dovoljna podlaga za višjo realko. Piziko in kemijo nam je predaval Miha Peternel dosti dobro. Peternel je bil dober človek, inteligenten in med nami dijak pri ljubljani. Najmlajši profesor mi je bil Raimund Pirker, ki je poučeval matematiko in nemščino. Svoje predmete, zlasti nemščino, je umel napraviti prav zanimivo. Vzporedno s slovnico nas je uvažal v bogato nemško literaturo, tako da sem se strastno poprijel tega predmeta. Isto-

tačno živo me je zanimal slovenski jezik, katerega je predaval fanatičen klerikalec Lesar. S tem možem sem živel ves čas v boju; nisem se mogel in ne hotel vedno pokoravati njegovim sitnostim, zato me je pa tudi povsod preganjal, kjer je bil mogel in je sporečil tudi očetu, da so mi zrastle rogovji.

Zemljepis je bil v rokah dobričnega Vojške, docela onemoglega starca, ki je bil stalen predmet naše poročnosti in razposajenosti. Poleg obilnatih šolskih predmetov sem se pečal tudi z godbo; obiskoval sem godbeno šolo starega Mašečka in njegovega sina Kamila. V tem skromnem zavodu sem se naučil nekaj teorije, petje samo mi je pa tako prevzelo srce, da mi je postalo najljubša zabava. Tudi naši profesorji Pirker, Centrich in Lesar so bili ljubitelji pesmi in sami dobri pevci. Prišli smo torej povsod pri vsaki priliki: peli smo lepe Mariljine pesmi ob nočeh v cerkvi sv. Florijana in to nemške kakor tudi slovenske. Mesto molitve pred pričetkom pouka smo zapeli: »Vstanimo, zarja vstaja...«, pri Lesarju pa: »Veš, o Marilja...« Vsak pesem nam je bila ljuba, le da smo smeli peti. Od mojih sošolcev so mi kot dobri pevci še ostali v spominu: Franc Gerbič, Tomc, Linhard, Trdin, Detelja in Franc Drenik. Pri Mašku smo dovršili šolsko leto s koncertom, in spominjam se, da sva na eni takih slavnosti pela s Tomcem duet »Reiterlied«, besedilo od bana Josipa Jelačića, glasba od Maška. V naslednjem letu melega učenja na ljubljanski realki smo se kolegi združili v moški zbor in peli poleg

drugih tudi sledeče danes vsespovsod znane pesmi: Otok bleški, Noč na nebu zvezdice prižiga, Polje zvonovi, Rado lica Srbin u vojnike, Oj, talasi, mili, ajte, Duban sline budi... itd. — Poznal smo se drsati na ledu, poleteli se kopali v Gradščici, ali pa bili žogo v jami za sv. Krištofom.

Na jesen 1855. leta je prišel Seb. Roš na višjo realko v Gradec. Pravi, da mu je mesto ugajalo, Gradčani sami pa niso napravili nanj dobrega utisa. Zdeli so se mu preokorni in neinteligentni. »Kakšna razlika med okretinimi ljubljanci in temi škofskimi in krolastimi Gradčani!«, vzklíkne koncem te kritike.

Med graškimi realčnimi profesorji so bili takrat trije Slovenci: dr. Muršec za veronauk, dr. Razlag za slovenščino in prof. Gobanc za prirodznanost. Čeh Chocholovšek je poučeval geometrijsko risanje, prostoročno risanje pa bakrorezec Passini. Ta je naročil nekoga dne svojim dijakom naj pripravijo svinčnike, da napišejo njegovo teorijo o prostoročnem risanju. Prišel je takole: Človeško glavo je treba razdeliti na tri enake dele, od teh je gornji največji. Dalje ubogi Passini ni mogel narekovati, njegov glas je utonil v ironičnem krohotaanju dijakov. »To klasično Passinijevo pravilo«, pravi inž. Roš, »mi ostane vedno v spominu, kajti postalo je avstrijski vladni formula za deljenje narodnostnih pravic vsemu svetu oznanjujelo, da uživajo vsi avstrijski narodi enake pravice, za Nemce pa vzamejo vedno največji kos teh enakih dobrot.«

(Konec prihodnjik.)

ARKO COGNAC MEDICINAL

„ADRIJA“

4523

mednarodna transportna in komisijska družba z o. z.

Ljubljana, Dunajska cesta 31

Maribor Rakek Jesenice

Naslov za brzojavke: „Adrijaspod“

Tekoči računi: ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA. — Telefon interurb. 721.

Mednarodni transporti. — Prevoz vsakovrstne robe. — Vekladščonje robe. — Komisija. — Carinsko posredništvo. — Transportno osiguranje. — Zbirni promet na vse strani. — Prekomorski transporti.

Zastopstva in zveze v vseh večjih trgovaških centrih tu- in inozemstva.

ANT. KRISPER

Ljubljana, Mestni trg 26.

Izdelovanje čevljev. — Velika zaloga pletenine, drobnega in galanterijskega blaga. — Eksport kranjskih izdelkov: krtač, zobotrebcev itd.

4640

IVAN ZAKOTNIK LJUBLJANA

Dunajska cesta št. 46

Telefon št. 379 mestni tesarski mojster Telefon št. 379

Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe, ostrošja za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla, stopnice, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje l. t. d.

Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.

Parna žaga. — Tovarna furnirja.

Vsakovrstna kartonažna, tiskarska in knjigoveška dela, kakor tudi izdelovanje trgovskih knjig, šolskih zvezkov, kompedij, notezov, naročilnih knjig, knjižic za odjemalce in druge v rastrirsko delo spadajoče stvari

prevzema tvrdka

Josip Krmpotić

Vir-Domžale, pošta Dob pri Ljubljani.

Za naročila v Ljubljani: Poštni predal 165.

Naročajte, čitajte in razširjajte dnevnik „JUTRO“!

Naznanilo.

4634

Cenj. občinstvu vljudno naznanjavo, da sva staroznana

gostilno „Pri zeksarju“ na Dunajski cesti št. 6 v Ljubljani

popolnoma prenovila in izdatno povečala. Novi prostori so jako udobni, svetli in zračni. Lep vrt, zračna veranda. Postrežala bodeva — kakor do sedaj — tudi v bodoče z okusno kuhinjo, pristno pijačo in vedno svežim pivom.

Za cenjeni obisk se priporočata

Aleš in Rezi Zalaznik.

KAVARNA CENTRAL

Ljubljana, poleg jubilejnega mostu se priporoča cenj. velesejmskim obiskovalcem za obilni poset.

4676

Štefan Miholič.

LEGITIMACIJE

VELESEJME

v Ljubljani à Din 50.—

„Pragi“ à „20.—

na Dunaju à „25.—

v Gradcu à „40.—

prodaja

Aloma Company

anončna in reklamna d. z o. z.

LJUBLJANA, Kongresni trg št. 8.

Telefon 174.

4640



Ivan Pičulin

Križe pri Tržiču.

Priporoča različne dobro izdelane čevlje.

Na Ljubljanskem velesejmu paviljon „I“ šte. 442.

4677



HOLLA GUM.

najbolj znana, najbolj poznana higijenska gumi sadanjosti

Strokovnjaško pregledana in zaupanja. Zakonito zavarovana. Razpošilja v vse kraje Jugoslavije lekarnam, drogerijam in parfumerijam po ugodno nizkih cenah, kakor tudi privatnikom z največjo diskretnostjo s povzetjem.

Uran Parfumerija, Ljubljana Mestni trg 11. 4992

Stavbena parcela 4618 z industrijskim tlom v najlepši legi se ceno proda. Tavčar & Svetina, Ljubljana, Gospodarska c. 6.	Industrija perila Povh & Medic Novo mesto, Slovenija Razstavní prostor v paviljonu „E“ št. 300 4615	Marija Rogelj v Ljubljani Lingarjeva ulica št. 4 Manufakturna trgovina in zaloge perila za gospode in dame. Blago dobro. Cene niske. 4604
--	---	--

Tiskovna zadruga v Ljubljani.

Knjige za osnovne šole.

- I. razred.**
- Krščanski nauk za prvence. Din 4.—
 Wider: Prva čitanka (prej Moje prvo berilo). Din 16.—
 Črnivec: Računica, I. del. Din 6.—
- II. razred.**
- Krščanski nauk za prvence. Din 4.—
 Gangl: Druga čitanka. Din 16.—
 Schreiner-Bezjak: Jezikovna vadnica, I. stop. Din 2-60.
 Črnivec: Računica, II. del. Din 9.—
 Družovič: Pesmarica, I. del. Din 13.—
- III. razred.**
- Krščanski nauk za prvence. Din 4.—
 Kociper: Male zgodbe. Din 9.— (Samo za vadnico.)
 Črnej: Tretja čitanka. Din 16.—
 Schreiner-Bezjak: Jezikovna vadnica, II. stop. Din 4.—
 Črnivec: Računica, III. in IV. del. Din 16.—
 Lésica-Lokovšek-Mole: Prva srbska ali hrvatska čitanka. Din 15.—
 Družovič: Pesmarica, II. del. Din 15.—
 Schreiner-Bezjak: Prva nemška vadnica. (Samo za vadnico.) Še v tisku.
- IV. razred.**
- Katoliški katekizem. Din 18.—
 Panholzer: Velike zgodbe sv. pisma. Din 30.—
 Sreiner-Bezjak: Jezikovna vadnica, III. stop. Din 6-60.
 Črnivec: Računica, III. in IV. del. Din 16.—
 Lésica-Lokovšek-Mole: Prva srbska ali hrvatska čitanka. Din 15.—
 Plesničar-Grum: Slovenija. (Še ni izšla.)
 Zemljevid Slovenije 1:75.000.
 Družovič: Pesmarica, III. del. Din 18.—
 Rape: Četrta čitanka. Din 25.— (Samo za vadnico.)
 Schreiner-Bezjak: Prva nemška vadnica. (Samo za vadnico.) Še v tisku.
- V. razred.**
- Katoliški katekizem. Din 18.—
 Panholzer: Velike zgodbe sv. pisma. Din 30.—
 Rape: Četrta čitanka. Din 25.—
 Schreiner-Bezjak: Jezikovna vadnica, IV. stop. Din 9-20.
 Črnivec: Računica, V. del. Din 15.—
 Jederlinić: Druga srbska ali hrvatska čitanka. (Še ni izšla.)
 Družovič: Pesmarica, III. del. Din 18.—
- VI. razred.**
- Katoliški katekizem. Din 18.—
 Panholzer: Velike zgodbe sv. pisma. Din 30.—
 Piere: Peta čitanka. Din 46.—
 Schreiner-Bezjak: Jezikovna vadnica, V. stop. Din 9-25. ali Brinar: Slovenska vadnica, višja stop. Din 15-50.
 Jederlinić: Druga srbska ali hrvatska čitanka. (Še ni izšla.)
 Hauptmann: Računica za meščanske šole, I. Din 8.—
 Družovič: Pesmarica, III. del. Din 18.—

Vse te knjige se dobe v Tiskovni zadrugi v Ljubljani (Prešnova ulica 54).

Veliki inkvizitor

Ljubezni roman iz najsramotnejše dobe človeške zgodovine.

«Jutri zjutraj pobegnite,» je dejal. «Tvegajte vse, zakaj le dvoje je še mogoče: smrt ali svoboda. Po jetnišnici se začne že na vse zgodaj gibanje in kričanje. Preoblačili bodo obojenice, jim natikali coraze, jim slikali po san benitih in jih uvrščali za spreved. Na dvorišču se zbero ogijarji, menihi, grandji, famillari in vsi odličniki, ki se udeležijo satanske svečanosti. Vse uradništvo in služabništvo bo imelo dela in vsakomur se bo mudilo. Nihče ne bo hotel ostati doma, zakaj autodafe pred kraljem je praznik posebnega sijaja in kajpada še podvojnega užitka. Zato jutri zjutraj nadzorstvo ne bo dovolj pazljivo. Pri velikanski udeležbi tudi ne ogledajo vsakogar, ki se pojavi na dvorišču in na hodnikih, tako pozorno, kakor bi si ga ogledali sicer. Na vse to sem mislil, sennorita, ko sem sklenil: jutri zjutraj poskusite utoči od tod!»

«Ali kako? Ječa je zaklenjena in v tej obleki?» se je zbal Dolores. «Ako me zalotijo, me kaznujejo kdo ve kako.»

«Tudi na to sem mislil,» je dejal pater Jožef. «Evo vam ključa! Z njim odklenite in lepo zopet zaklenite to svojo celico.»

«Odkod ste ga dobili?» se je čudila Dolores in stisnila v pest nov ključ.

«Napravit sem ga dal. Od vas gredeč sem vsako pot pritisnil brado ječnega ključa v ploščo voska. Tako sem imel troje plošč z mnogimi odtiski. Te dni sem naročil po teh odtiskih pri zanesljivem ključavničarju nov ključ. Zdaj ga imate. Primerjal sem oboja ključa in novi se je posrečil popolnoma. Odprti sem celico z njim izšla.»

«A oblike?» je vprašala.

«Čakajte, po vratih,» je dejal pater Jožef in vzel iz žepa še drug ključ. «Ta je prav tako nov ključ. A ta je za železna vrata, ki vodijo spodaj iz stolpa na ulico. Vrata ne uporabljajo skoraj nikoli in ključ kar tiči v vratih. Izposodil sem si ga za dva dni. Nihče ga ni pogrešil. Toda mogoče bi bilo, da ga jutri zjutraj spravijo na varno. Za vsak primer imate tu dvojnika. Večjo brado ima, zato ga ne morete zamenjati.»

«Prijatelj, gospod ...» je vzdihnila Dolores in objela Jožefa, «vi ste angelski človek in jaz vas ljubim kakor svojega brata.»

«Bog nama pomagaj,» je dejal pater in si pritisnil njeno glavičico na srce. In z obema rokama je objel to glavičico ... hipoma zahtel ter zašepetal strastno, a nepopisno tužno:

«Pavla! Moja Pavla!»

«Kaj pravite? Jaz sem Dolores ...»

se je zgenila Dolores in narahlo izvila svojo glavo.

Pater Jožef je imel solzne oči ... burno je vstal in stopil par korakov po stolpu. Niti govoriti ni mogel. Potem pa je okrenil svoje lice, naenkrat smrtno blede, in rekel:

«Ne zamerite ... zarekel sem se ... zmotil sem se ... saj me je pretekli teden s tolikimi razburjenji živčno malone uničil! Da, da, sennorita Dolores ... Dolores ... dolor ... bolest ... bolestnica ... bolesti polna Marija devica in mati ... Tako mlada ste še in vendar, kako kruto ste si že zaslužili svoje tako krasno, tako zvonko ime!»

Govoril je hlastno, zbegano ... Očividno je hotel zabrisati vtisk svojega vzdihla.

Ona pa je stopila za njim in mu stisnila roko:

«Tudi vi ste dolorosus ... bolesti polni — in prav zato ste tako blagi.»

— In da bi mu pomagala iz zadrege,

je vprašala brez svesa. «A o begu govoriva. Ključa imam ... treba le še obleke ...»

«Da, tudi to imam,» je odgovoril naglo.

«Kje?»

«Tu — na sebi ... drugače mi ni bilo mogoče jo vtihotapiti.»

«Na sebi?» — Nehote je zardela. «A kam jo naj skrijem?»

«V postelj. Saj prav zato sem vam dal vrtni postelj ... Pod žimnico jo razprostrete ... A zdaj, dovolite, se naj slečem! Strašno mi je že vroče ... pomislite, dvoje kut in vročina je neznošna!»

Ze se je odpasoval, ona pa je skočila na postelj in zrla v zid. Tedaj ji je stopil pred oči Estevan; gledala ga je zopet tik sebe na trdem ležišču v apostolovi hišici ... mirnega, nežnega, polnega ljubezni, a bilo ji je, kakor da iz njegovih ust čuje zopet besede:

«Samo brat in prijatelj ti hočem biti, Dolores, dokler se ne zasluživa drug drugega!» — Ti dobri Estevan! In razmišljala je:

«Glej, kako srečna sem v vsi nesreči! Bog mi je poslal dva brata in prijatelja, nesebična in požrtvovalna kakor angela z neba! Ako so čudeži, eva dva!»

Pater Jožef pa je odlagal veliki molek z debelimi jagodami in križcem, skapulir, kuto, vzel je iz žepa majhne sandale ter polagal vse na postelj k njenim nožicam ...

Ko je odhajal, je dejala:

«Poljubi me, brat Jožef! Prvič in zadnjič — in misli, brat, da sem tvoja Pavla!»

Zahtel je znova, jo vzel v naročje in poljubil nežno in sunkoma hlipal.

Nato se je urno sklonil, ji poljubil ročico in odhiti ...

Naslednjega jutra je preoblečena Dolores pobegnila iz ječe kesanja. Nikogar ni srečala, nikogar ni videla — samo iz daljave, z dvorišča in hodni-

Kov se je čul hrup ...

Prišla je na ulico. Po vseh stolpih so zvonili vsi mestni zvonovi obenem in je odmevalo kričavo petje ... Ulice pa so bile izmrte ...

Brez ovir je bežala in dospela v Juanino hišico.

XXXI.

Mučenik.

Silna guapa, ki sta odnesla grofa Emanuela Argosa iz spreveda, sta se izgubila z njim v sevilske stranske, ozke ulice. Kakor zmrušen klopič so bile te ulice in so se zvijale tja in sem, gor in dol. Mandamiento je bil postavil za vsak ovinek po enega chivata, na vsak trg po enega guapa, za katedralo pa celo dva guapa in dva chivata.

Garduniji so si vsakih sto korakov podajali nezvestnega grofa, ga tekoč nosili dalje, izročali novim tovarišem ter tekli z njim brez vidika naprej. Guapi in chivati, ki so svoje delo pri tem prenašanju in bežanju že opravili, so se nato urno vrnili za svoj vogal ter z roko na ročaju bodala pričakovali zasledujočih jih birčev ali familliarov. Toda nikogar ni bilo za uplenjeno žrtvijo. Tovariši in tovarišice so inkvizicijske hlapce zadržali dovolj dolgo in premotili tako, da so iskali grofa po napačnih ulicah brez sledu in brez uspeha.

Pod drevjem okoli vodnjaka na Esplanadi so pričakovali, kako izvrši Gardunija sklenjeno pogodbo, trije kavalirji: Estevan de Vargas, Ximenes de Herrera in stari Rodriguez de Valero. Strašno štirinaganje zvonov v katedralskih stolpih in odmevanje najrazličnejših zvonov po vseh sevilskih cerkvah, kapelah in kapelicah, zmedeno zvonjenje, ki je polnilo vse mesto z grozno, uprav omamljajočo melodijo smrti, jih je močno razburjalo.

«Zdaj se odločuje grofova usoda!» je dejal de Herrera. «Morda pa tudi Arbuesova.» — In nemiren je ves blede begal okoli vodnjaka.

«Manolina ima edini prav,» je rekel že stotič stari Rodriguez de Valero; «samo vsakati bi ga bilo treba! Vsekati! In pri moji veri, če nihče drugi, jaz ga vsekam!» — In kakor razjarjen puran je brusil svoje razbojene pete pod drevjem gor in dol. Njegovo sokratično lice je bilo zaripljeno od strastne ogorčenosti.

Le Estevan je stal mirno kakor soha. Nobene ni zinil, a neprestano je zrl proti uličici, ki se je intekala na trg za katedralo.

Včasih se je pojavilo tamkaj dvoje sumljivih mož. Ostro sta motrila na vse strani, smuknila okoli vogla na desno in na levo, izginila in se prikazala znova.

Naenkrat se je začelo petelinje petje, moža sta šinila narazen in takoj nato je prihitel, skoraj pritekel vitek dominikanec.

Redovnik se je podvizal naravnost za katedralo. Moža ogleduha sta živčnila za njim, a se v hipu vrnila, stekla proti trem kavalirjem in eden je vzkliknil:

«Sennores, oblačno je! Redovnik je izginil k sennori Juannii!»

«Ogleduh! Hajdimo!» je dejal don Rodriguez in se paščil za katedralo.

«Za njim! Kaj stika menih pri Juanii?» je rekel Ximenes ter hitel za starcem.

Estevanu pa je drgetalo srce in po senah mu je razbijalo. Temna slutnja mu je napolnila dušo. Kdo je ta menih? Ta hoja! Je li mogoče? Za Boga, morda pater Jožef? Ali Ivan Avilski? Toda apostol je vendar vočji, močnejši. Menda res ogleduh. Joj, vse je izgubljeno!

Hitel je za njima ... V par trenutkih so bili po stopnicah in že so stali pred vrati Juaninega stanovanja. Prisluškovali so in čuli ženski glas, ki je vpraševal:

«A kje je Estevan?»

(Dalje prihodnjik)

Mali oglasi v „JUTRU“ imajo dober uspeh!

„AMERICAN“

Uvoz d. z o. z. Izvoz na debelo

Paviljon „H“, prostor 289 na velesejmu.

Najnovejši izum glasbenih instrumentov „Salonski akordeon“ Vam nado-mešča drag glasovir ali harmonij. „Kranjske harmonike“, štiri različne vrste, garantirane. Upravištvom časopisov in podjetjem, ki razpošiljajo periodične cirkularje, priporočamo, da si ogledajo ameriški ročni stroj za lepjenje naslovov. Ena oseba jih prilepí lahko 3000 v eni uri! Zelo enostavno delo! Velik prihranek na stroških delat „Gillete“, ameriške brivske priprave po polovični cení. Za lesne trgovce in lastnike gozdov: preizkušene ameriške lahke motorne žage za podiranje dreves in njih razžaganje na blode. Imamo tudi druge prvovrstne, konkurence zmožne ameriške produkte, za katere se oddajajo odgovornim interesentom 4512

zastopstva za vso Jugoslavijo.

ANTON ČERNE, STROBENO PODJETJE

Linhartova ulica št. 9. LJUBLJANA, Sv. Petra cesta št. 23. Izvršuje vsa v to stroko spadajoča dela najceneje in najkulantneje. Izgotavlja načrte od najpreprostejše do najbogatejše Izvršbe. Prospekti na razpolago! 4509 Prospekti na razpolago!

Ljubljanski velesejem, paviljon „J“ 394

INDUS d. d.

prej CARL POLLAK

Tovarna usnja in usnjatih izdelkov, Kranj, Ljubljana, Vrhnika
Centralna pisarna Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 68.

Telefon 528.

Telefon 528.

I. Industrija usnja.

A. Vegetabilno (čreslostrojeno usnje):

1. kravine, rjave, črne in chagrin ter za mehove in strehe,
2. kipsi,
3. teletine,
4. ovčine in kozine
- a) mazane, rjave in črne,
- b) barvane, za mobilije, tapetiranje in konfekcijo;
5. vachettes:
- a) za izdelavo dokolenice, barvane ali naravne,
- b) za izdelavo nogometnih žog,
- c) za izdelavo razne usnjate konfekcije;

6. svinjine (specijalitete):

- a) za fino jahalno opremo, barvane ali naravne,
- b) za kovčge,
- c) za mobilije in galanterijsko konfekcijo (portemonnais, portefeuilles in knjigoveštvo);

7. podplati:

- a) trovložni hrastostrojni podplati,
- b) vache;

8. crouponi za izdelavo transmi-

- a) specialno strojeni (angleški sistem),
- b) hrastostrojni.

B. Chrom-usnje:

1. box-calf, črno in barvano,
2. chevreaux,
3. chevette,
4. chrom-usnje za izdelavo nogometnih žog,
5. chrom-usnje za izdelavo jermenov.

C. Galun-usnje

za izdelovanje vezilnih in šivalnih jermenčkov.

D. Lak-usnje:

1. box-calf,
2. chevreaux.

II. Industrija usnjatih izdelkov.

A. Čevljiarski izdelki:

1. čevlji za strapac,
2. „ „ rudnike,
3. „ „ sport in nogomet,
4. „ po vojaškem vzorcu,
5. sandale.

B. Konfekcija transmijskih gonilnih jermenov:

1. specialni stroj
2. hrastov stroj,
3. chrom-stroj,
4. jermenci za šivanje in vezanje transmijskih jermenov.

C. Konfekcija za

dokolenice (gamaše), nogometne žoge, torbice, portefeuilles itd. iz vegetabilnega, chrom- in lak-usnja, nahrbtniki, sportni pasovi itd., tržne torbice.

4508

„SLOGRAD“

Slovenska gradbena in industrijska d. d.

== LJUBLJANA. ==

Telefon interurban št. 180.

Brzjavi: SLOGRAD.

Tehnična pisarna: Ljubljana 7.

Frankopanska cesta št. 151.

Izvršuje: Stanovanske hiše, trgovska poslopja, moderne industrijske zgradbe, betonske in železobetonske konstrukcije, vsakovrstne naprave na podlagi 25 letnih izkušenj.

Specijaliteta: železobetonske cevi za vodne naprave in vodovode.

Zastopa patent dr. inž. Empergerja za izvrševanje konstrukcij iz armiranega betona z lito-železnimi vložkami za visoke tlačne napetosti kakor priskladiščih, „silo“-mostovih in podobno.

Izdeluje vsakovrstne tehnične projektne statične proračune.

4581

OB VELIKEM SEJMU.

Štrajka v mariborskih delavnicah traja dalje. Zastopnik obratnega ravnanja mateljstva gosp. Ogrine je bil še tudi včeraj ves dan v Mariboru in skuša pomirjevalno vpilvati na delavce v delo, češ, da ni upanja na ugodne njihovih zahtev. Vabili je zastopnik posameznih skupin k sebi, delavci pa so tudi to posamezno vpilvanje odklonili. Vsi delavci so sicer navzoči v delavnicah, kjer so stroji v pogonu, ker kurilnica ne štrajka, za delo pa v delavnicah nihče ne prime. Veliko razburjenje delavstva je včeraj povzročilo še to, da sta se dva delavca v delavnicah radi slabosti onesvestila, tako da so ju morali odpeljati v bolnico.

* 50 let službe. V termalnem kopališču v Laskem praznuje 2. septembra g. Herik Mattioni, še popolnoma zdrav in krupak, ščitenico svojega zvestega službovnanja. Dne 2. septembra 1872. je stopil takratnem rovesniku kopališča, vito Steinu kot vratar v službo. Jubilat presluzil že več gospodarjev in prav razpove, kako je stregel najodličnejšim kopališčnim gostom, kakor: Francu Jožetu vojvodi vrttembergemu, perzijskemu šahu, baronu Washingtonu, raznim ministrom, generalom in drugim. Gasilni društvo priredi slavljenicu tudi slavni no večer, kar je že 50 let njegov redni izvršujoči član. Se na mnoga leta!

* Veljavana prireditelj golencev vojne akademije iz Beograda v Podusedu. Poroča se nam: V nedeljo, 26. avgusta prirediteli dijakih beogradske vojne akademije v Podusedu, kjer se nahajajo terenskih štadijih, slajno uspeli kerti pod poveljstvom splošno priljubljenega komandanta pp. g. Petrovića. Sprejeli krasen, posamezni komadi izveden kar naboravilne. Osobito so se odlik

List je povotom novosloveski razstavi napadel vse velesojne in razstave, ki prilejajo izven Zagreba! Mariborski ljubljanski sejni na samo «pljača t bava», brez vsakega gospodarskega mena in industrija bi se lahko zadovolja s tem, da bi razstavišila v Zagrebi ki je — po «Jutranjem Listu» — naravno center jugoslovanke industrije. Do odgovor je dal na te izpade «Jutranji List» g. dr. Lezarevič v beograjski oddelku «Trgovskem Glasniku». Potni ni so velesojni — pravi pisec Glasnika — la več varokov. Prvič se je institucija traskih potnikov sicer zopet uvedla, mnogo je podjetji, ki ne morejo polati svojih posebnih potnikov. Dr. Lezarevič navaja dalje zanimiv slučaj, da hrvatski invalidi, ki iztekujejo alita, na razstavi Hrvatskega Radiša v Zagrebu

* Zadržni čas je, da se odločite za p. VI. prauška vzorčnega veljeajo (2. 9. septembra). Prilika za ugoden na dobrega češkega blaga. 50 odst., od 33 odst. znižana vožnja. Posebni di in vlaki, 75 odst. znižani vizum. L macije izdaja češkoslovaški konz Ljubljana, Brež 8 in Aloma Comp Kongresni trg 8

* Najbolj redilno sredstvo za de in otroke je «tlošni» hranilna Dobiva se povod. Glavna zaloga rija «Adrija». Ljubljana. Selenbu ulica.

* Med Ljubljano in Prago bodo v
med 2. in 9. septembrom vzliči pos
vinski po muženih cenah. Obiskova
Ljubljanskega veleposla za sudi naju
nejša prilika, da посетijo tudi P
vzorčni veleposjem. Znalana vojnja
za osebne in brzovalke. Pojanila
českoslovaški konzulat v Ljubljani,
št. 8 in Aloma Company, d. o. o., L
ljana. Kongresni tra 8.

RAJHENBURG. Naša požarna ba je na nedeljo, dne 28. avgusta slavljala svojo 30-letnico spojeno s nov veselic. Po zaslugi poedinih povolnih požarnikov je pridrle gmetnem oziru prav dobro uspela. Kakor pa ni nažetstvo pokazalo a sposobnosti, kajti ob takem jubile bilo vsekakor umestno, da bi se pridelila večja gasilska vaja. To o moglo zgoditi, ker je g. načelnik šva le za okrasec. Ne vemo, kaj lo, ako bi po nesreči kje izbruhnila katastrofa požara. Saj smo se pos kdaj smo imeli zadnjo vajo. Pač je g. načelnik tudi na tej pririditvi zal modrost svojega ravnanja z ki so došli na pomoč. No, v našem silaskem društvu se je že pričelo ti, ker uvidevamo, da jo še skrajn obratuna. In to bo g. Matko podr je, zaradi ne prihodnje občine.

Domaće borze

31. avgusta.

Zagreb. (Silan padec deviz. — i nespremenjeni.) Na elektnem tržištu tendencija nespremenjena pri rešavanju prometu. Narasla je na Hipotekarni promet. *Glasnik*. *U devizah* je pad.

ščih zelo čvrst, ba je radi ugo

Beograd. V devizah je bila spet tendenca nestalna, potem čvrsta koncu zopet nestalna. Poslovala mnogo. Za *efekte* malo interesa. Dni papirji so popustili. Notralne so: Dunaj 0.1295 — 0.13, Berlin 0 — 0.0009, Bruselj 425 — 435, Budšta povpraševanje 0.52, Bukarešta — 43, Italija 402.5 — 403.5, L. 427.75 — 428, Newyork ček 93.4 Pariz 527 — 530, Praga 275.5 — Švica 1690 — 1695, valute: franci 525 — 528; *efekti*: 7 odst. in ciješo posojilo 71 — 71.5.

Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani
Lastnik in izdajatelj Konzorcij »Slovenski
Odgovorni urednik Fr. Broz

Prez-
vilje-
1967
poset
a. do
akup
osno
rekti-
egiti-
sulat,
pany,
1200
neke
noh.
rogo-
gova
157

**Alta kaposali pa-
? ročnjo za „Jutro“?**

Primarij 4
dr. Ješ
so je presli
in ordinira zop
redno
v Kolizejski ul.
(Vila Kmet,
za Narodnim domo

Automobili, kolesa, motocikli, materijal, pneumatika

En gros

J. GOREC

En detail

LJUBLJANA, palača Ljubljanske kreditne banke.

KONZERVNA TOVARNA

„GLOBUS“

na Vrhniki pri Ljubljani

~~~~~ priporoča ~~~~~

vse mesne konzerve, pastete in druge mesne izdelke.

Naznanja, da je pričela letos z izdelovanjem sadnih in sočivnih konzerv. Sprejema naročila za izdelovanje pločevinastih doz.

Na velesejmu lastni paviljon.

Brzjavke: Globos Vrhnika.

Telefon interurban Vrhnika 10.

**Josip Kregar**

oblastveno preizkušeni mesni tesaraki mojster  
LJUBLJANA

Cesta na Kodeljevo št. 2

izvršuje vsa v njegovo stroko spadajoča dela, in sicer: vodne in nadtalne stavbe ter umetno tesarstvo. Prevzema po danih kriterijih tudi lastnih načrtih zgradbo mostov, jezov, hiš, vil ter razne gospodarske in industrijske stavbe, stolpne strehe, kupole in cerkvena ostrešja, balkone, vrtno utice, verande ter razna druga vrtna arhitektonična dela. Stojalce, dekorativne strope ter dekorativne stenske opaze.

**Teodor Korn**

Ljubljana, Poljanska cesta 8

se priporoča cenj. občinstvu  
za izvrševanje vsakovrstnih

kleparskih in vodovodnih  
instalacijskih del

kakor tudi za pokrivanje streh

Vsa stavbinska in kleparska dela v priznane solidni izvršitvi. Proračuni brezplačno in poštuno prosto. Popravila točno in po najnižji dnevni ceni. — — Ambalaža iz pločvine.



**Graški velesejem 1923**

Velesejem za blagovne vzorce  
Velesejem za doželne pridelke

razstava za požarobrambo  
in rešilna sredstva

od 1. do 9. septembra

POJASNILA daje urad Graškega velesejma, Industriehallepark. Tel. Nr. 41-27

Proti izkazu lastnoročno podpisane sejmске legitimacije, ki se dobi za Din 40.— pri častnem zastopniku „Graškega velesejma“: ALOMA COMPANY, LJUBLJANA, Kongresni trg 3, dobijo posetniki 50 %, znižano pristojbino pri vstopu, razven tega pa se lahko tja in nazaj peljejo v brzo- in D-vlakih z navadno vozovnico osebnega vlaka. To velja od 31. avgusta za vsa doba sejma do 10. septembra. Z legitimacijo je dovoljen poljubni vstop v sejmске prostore za vsečas velesejma.

**Pozor, gospodje trgovci!**

V Vašem interesu bo, če pred nakupom športnih čepic in hišnih čevljev obiščete paviljon „L“ št. 464.

ZAKAJ? TAJNOST!  
Albin Jazbec, Kranj.

TVORNICA PARKETA

INDUSTRIJA DRVENE ROBE

D. D. KARLOVAC

Dobava i polaganje parketa Električna pilana

ZASTUPSTVA: Zagreb, Beograd, Ljubljana, Sarajevo, Split i Sušak

Gradbeno podjetje  
Ing.

Dukić i drug

Ljubljana

Bohoričeva ulica 24.

Ne smete opustiti posetiti



**SINGER**

oddelek št. 155

na Ljubljanskem velesejmu.

Odobreno od ministrstva Narodnega zdravja novoiznajdeno in klinično preizkušeno zdravilo kot najboljšo sredstvo proti reumatizmu je

**„RADIO- BALSAMICA“**

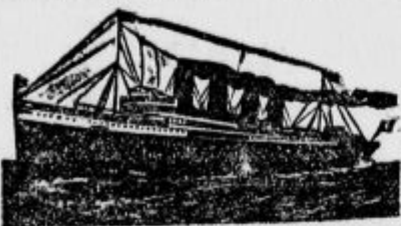
dr. Ivana Rahlejeva.

Zdravilo je patentirano in zaščiteno z znamko v naši državi in v vsem kulturnem svetu. Izdeluje in razpošilja se po vsem svetu samo iz laboratorija dr. Ivana Rahlejeva iz Bleda, sedaj preseljenega iz Ljubljane v Beograd. Za informacije in naročila se je obrniti na laboratorij dr. Ivana Rahlejeva, Beograd, Kosovska ul. 43.

Cie. Gle. Transatlantique

Francoska linija

**Havre-New York**



Najkrajša vožnja v Ameriko  
30. JESENICE na BUCUREST  
3. d. ni, HAVRE-NEW YORK pa samo 6 dni.

Glavno zastopstvo:

Slovenska banka, d. d., Zagreb.

Vsne listke in tozadovna pojasnila daje

zastopnik Ivan Kraker

Ljubljana, Kolodvorska ul. 41

**Slavenska banka d. d., Zagreb**

Podružnica: Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 24

Delniška glavica Din 50,000.000.— in rezerve preko Din 12,500.000.—

**Podružnice:**

Beograd, Bjelovar, Brod n./S., Celje, Dubrovnik, Gornja Radgona, Kranj, Maribor, Murska Sobota, Novi Sad, Osijek, Sarajevo, Sombor, Sušak, Šibenik, Šabec, Vršac, Wien

**Ekspoziture:**

Rogaška Slatina (sezonska), Škofja Loka, Jesenice.

**Agencije:**

Buenos Aires, Rosario de Santa Fe.

**Afilijacije:**

Slovenska banka, Ljubljana; Jugoslavenska industrijska banka d. d., Split; Balkan Bank r. t., Budapest; Vaczi utca 35.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

Vseh vrst  
vino in žganje

**ŠPIRIT IZ ARKOVE TOVARNE**

Vseh vrst  
vino in žganje

Sirovi — rafinirani 96.7 %, najfinejši brez vonja, vedno na skladišču po najnižjih cenah — Gorljivi

**Ljubljana**

Telefon 5-18

**„VINEA“**

družba z o. z.

**Rudnik :::**

Telefon 5-18

Cognac medicinal!

Generalno zastopstvo tovarne „Arko“, Zagreb  
Tovarna špirta, kvasa, likerja, konjaka etc.

Liqueur Triple Sec!